

Till Ålands lagting

Talmanskonferensens lagförslag **Lagtingets arbetsordning**

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	1
Talmanskonferensens förslag.....	1
Talmanskonferensens synpunkter.....	1
Allmän motivering.....	1
Detaljmotivering.....	2
Ärendets behandling.....	10

Sammanfattning

Talmanskonferensens förslag

Talmanskonferensen har utvärderat lagtingets arbetsordning och föreslår vissa mindre ändringar. Ändringarna föreslås av lagtekniska skäl i form av en ny arbetsordning. En översyn av lagtingsordningen har tidigare företagits och arbetsordningen föreslås bli anpassad till de ändringarna. Ärendet har varit föremål för beredning i en av talmanskonferensen tillsatt arbetsgrupp.

Talmanskonferensens synpunkter

Allmän motivering

Bakgrund

En ny arbetsordning för Ålands lagting trädde i kraft den 1 november 2011 samtidigt som den nya lagtingsordningen. Målet för reformen med en ny lagtings- och arbetsordning var att utforma ett regelverk som utgör ett instrument för ett effektivt och transparent beslutsfattande i lagtinget och som beaktar lagtingets utveckling mot ökad parlamentarism samt ökat externpolitiskt arbete.

Den nya arbetsordningen antogs i den ordning som gäller för stiftande av landskapslagar och den publicerades i Ålands författningssamling. Eftersom den formellt är ett beslut fattat av lagtinget genomgår den dock inte sedvanlig lagstiftningskontroll. Mot bakgrund av att lagtingsordningen innehåller de mest grundläggande bestämmelserna om lagtingets organisation och verksamhet finns de mer detaljerade bestämmelserna i arbetsordningen som är det regelverk som till avgörande del styr lagtingets dagliga verksamhet.

I arbetsordningen ingår bestämmelser om lagtingsåret, upplösningar och nyval, talmännen och talmanskonferensen, utskotten och övriga organ, ärenden i lagtinget, EU-ärenden, beredningen av ärenden, behandlingen av ärenden i plenum, lagtingshandlingarna, lagtingets förvaltning, val i lagtinget samt särskilda bestämmelser och bestämmelser om ikraftträdandet.

Erfarenheter av gällande arbetsordning

Lagtingets erfarenheter av de ändringar av arbetsordningen vilka företogs år 2011, är huvudsakligen positiva men precis som i fråga om lagtingsordningen visar praktiken ändå att ett visst behov av ändringar föreligger. De förändringar som föreslås avspeglar lagtingets beslut om ändring av lagtingsordningen. Vidare föreslås bland annat en mer flexibel fördelning av ärenden utskotten emellan samt ett antal förtydliganden såsom i fråga om offentligheten av utskottens dokument.

En ny arbetsordning

Talmanskonferensen föreslår att ändringarna antas i form av en ny arbetsordning eftersom avsikten är att kapitel i lagen byter plats och att ett antal helt nya paragrafer fogas till arbetsordningen. De verkliga ändringarna i förhållande till gällande arbetsordning framgår av parallelltexten.

Nationell förankring av Nordiska rådets rekommendationer

Nordiska rådet har i ett brev av den 5 maj 2015 rekommenderat de nationella parlamenten att behandla rådets rekommendationer. Information om rekommendationerna är enligt rådets mening inte tillräcklig utan rekommendationerna bör tas upp till behandling av fackutskotten.

Ålands delegation i NR har behandlat frågan och beslöt tillsviare rekommendera en utskottsbehandling i självstyrelsepolitiska nämnden av delegationens berättelse vilket ger nämndens medlemmar möjlighet att höra ministrarna om de olika rekommendationerna som därigenom får en behandling. Detta motsvarar förfarandet i exempelvis Färöarnas parlament.

I samband med översynen av arbetsordningen har rekommendationen från NR:s presidium diskuterats även i talmanskonferensen som ställer sig principiellt positiv till en ökad nationell förankring av Nordiska rådets arbete. Dock föreslås ingen förändring av arbetsordningen i detta skede utan talmanskonferensen konstaterar att rekommendationerna ingår i berättelsen från Ålands delegation i NR på det sätt som delegationen anger. Berättelserna behandlas i lagtingets plenum och de kan även remitteras till självstyrelsepolitiska nämnden.

Detaljmotivering

4 § Sittordningen i plenisalen. Talmanskonferensen föreslår att lagtingsgrupperna inte längre måste vara placerade i storleksordning utan att det ska vara upp till talmanskonferensen att fritt fatta beslut om sittordningen i salen. Ändringen överensstämmer med rådande praxis.

11 § Talmannen och presidiet. Föreslås en ändring av 4 mom. så att ordet ”bordläggning” utesluts ur paragrafen. Talmanskonferensen föreslår nämligen att såväl nya ärenden som nya dokument i redan pågående ärenden, ska antecknas för kännedom på lagtingets föredragningslista första gången de presenteras för lagtinget.

Ändringen av 5 mom. är av språklig natur.

12 § Talmanskonferensens uppgifter. Föreslås en ändring av paragrafen så att listan över talmanskonferensens uppgifter blir mer uttömmande.

Punkten 2 föreslås ändrad så att det av paragrafen framgår att talmanskonferensen kan avge yttranden till berört utskott över ändringar av bland annat lagtingsordningen. Vidare föreslås att det ska klargöras att talmanskonferensen kan väcka förslag om tillsättande av sådana ytterligare utskott

som avses i lagtingsordningen samt att utfärda anvisningar om lagtingsledamöternas anmälningar om bindningar och annan motsvarande praxis i frågor som rör ställningen som lagtingsledamot. Den sistnämnda uppgiften har tillkommit mot bakgrund av rekommendationer från Europarådets organ mot korruption, GRECO, se närmare i talmanskonferensens förslag till ändring av lagtingsordningen (TMK 1/2014-2015).

Ytterligare föreslås att talmanskonferensen ska fatta beslut i enlighet med 34 § i fråga om vilken diskussion som tillåts i anslutning till lantrådets upplysningar till lagtinget. Frågan berörs närmare i detaljmotiveringen till 34 §. Slutligen föreslås att det av listan över talmanskonferensens uppgifter ska framgå att lagtinget på förslag av talmanskonferensen kan fatta beslut om när och på vilka villkor gruppanföranden är tillåtna enligt 66 §.

Ändringen av 3 mom. är av språklig natur.

14 § (gällande 22 §) Självstyrelsepolitiska nämndens möten. Talmanskonferensen föreslår en förenkling av reglerna gällande nämndens möten så att reglerna till stor del överensstämmer med vad som gäller för utskottens möten.

17 § (Ny paragraf). Utskottens ansvarsområden. Talmanskonferensen föreslår att en ny inledande paragraf fogas till kapitlet om utskotten. Enligt paragrafen ska lagtinget, när beslut fattas om till vilket utskott ett ärende ska remitteras, ta hänsyn både till de riktlinjer som fortsättningsvis ska finnas i fråga om utskottens ansvarsområden samt till utskottens arbetsituation. Ändringen överensstämmer med rådande praxis eftersom sådana hänsyn redan tagits till utskott som har många ärenden på sitt bord.

Vidare föreslås ett andra moment enligt vilket det hör till utskottens ansvar att, förutom de ärenden som remitteras till utskotten, även hålla sig informerade om aktuella EU-ärenden som faller inom respektive utskotts ansvarsområde. Ändringen har tillkommit i syfte att tydliggöra utskottens ansvar för EU-ärenden till vilka även vit- och grönböcker hör. Talmanskonferensen vill åter understryka vikten av att utskotten involveras i ett mycket tidigt skede i ärenden som är av särskilt intresse för Åland.

Talmanskonferensen föreslår vidare att ett nytt sista stycke enligt vilken landskapsregeringen hos berört utskott bör förankra övergripande frågor som gäller centrala samhällsfunktioner som public service, spelmonopol samt postverksamhet. Avsikten är inte att utskotten ska ha insyn i eller påverka på den operativa verksamheten utan att det folkvalda parlamentet ska få insyn i landskapsregeringens ägarinflytande över sektorer som är särskilt intressanta för samhället.

18 § (gällande 13§) Lag- och kulturutskottets ansvarsområde. Ändringen av ingressen är av språklig natur. Motsvarande ändringar föreslås i de paragrafer som rör övriga utskott.

Någon ändring av förteckningen av de olika ansvarsområdena i punkt 3 föreslås inte men talmanskonferensen anser att frågor som gäller körkort samt olika tillståndsärenden gällande trafik närmast är att hänföra till punkten b) allmän ordning och säkerhet. I bestämmelsen om finans- och näringsutskottets ansvarsområden ändras samtidigt begreppet trafik och vägar till infrastruktur.

19 § (gällande 14§) Social- och miljöutskottets ansvarsområde. Ändringen är av språklig natur.

20 § (gällande 15§) Finans- och näringsutskottets ansvarsområde. Talmanskonferensen föreslår att bestämmelserna om finans- och näringsut-

skottets godkännande av tjänstekollektivavtalen regleras i en separat paragraf.

Föreslås vidare en ändring av första punkten som rör finans- och näringsutskottets ansvarsområden så att det tydliggörs att både kompletterande budgetförslag och förslag till tilläggsbudgeter ska behandlas av utskottet. Punkt nr 3 i paragrafen kompletteras med granskningsrapporter samt med en hänvisning till 21 § i lagtingsordningen enligt vilken granskningsrapporten från landskapsrevisionen som lämnas till lagtinget ska överlämnas till finans- och näringsutskottet som fattar beslut om huruvida granskningsrapporterna ska genomgå behandling i plenum eller inte. Punkten 4 ändras från trafik och vägar till infrastruktur.

Vidare föreslås att budgetlagar, alltså lagförslag som förutsätter ett anslag i landskapets budget och som föreslås träda i kraft enligt självstyrelselagens 20 §, ska behandlas av finans- och näringsutskottet som kan inhämta ett utlåtande från ett annat berört utskott som i så fall företar den egentliga sakbehandling i ärendet. Ändringen motiveras av att finans- och näringsutskottet får helhetsansvar för budgeten samt de budgetlagar som ansluts till den samtidigt som finans- och näringsutskottets arbetsböda i samband med budgetbehandlingen inte blir orimlig.

Ändringen av sista momentet föreslås i förtydligande syfte.

21 § (gällande 15 § 2-7 mom.) Utskottsbehandling av tjänstekollektivavtal. Föreslås att bestämmelserna om tjänstekollektivavtal sätts in i en ny paragraf som till sitt innehåll motsvarar gällande 15 § 2-7 mom.

Föreslås dock att 5 mom. enligt vilken medlemmar av utskottet inte får yppa vad man fått del av under behandlingen av tjänstekollektivavtalen utgår såsom obehövlig eftersom utskottens möten hålls bakom lykta dörrar. Den allmänna principen enligt vilken en ledamot inte kan yppa vad som försiggått i utskottet vare sig under behandlingen eller efter densamma, gäller således även i dessa ärenden.

Övriga ändringar är av språklig natur.

22§ (gällande 16 §) Justeringsutskottets ansvarsområde. Föreslås att justeringsutskottet helt eller delvis ska kunna delegera uppgiften att justera lagtingets beslut till lagtingets kansli. Det kan antingen handla om att mer rutinartade justeringar delegeras eller att all justering delegeras, dock så att kansliet vid oklarheter eller annars vid behov kan kalla in justeringsutskottet för justering.

Vidare föreslås ett förtydligande så att om lagtinget beslutat avskaffa justeringsutskottet för återstoden av mandatperioden, ska justeringen ankomma på lagtingets kansli.

Föreslås även att det i arbetsordningen tas in en ny paragraf om justering, se 84 §. Enligt bestämmelsen ska talmanskonferensen vid behov kunna besluta om justeringen av ordalydelsen i lagtingets expeditioner för den händelse att justeringsutskottet har avskaffats.

23 § (Ny paragraf) Ytterligare utskott. Enligt den nya lagtingsordningen kan lagtinget tillsätta ytterligare utskott och enligt § 12 ankommer det på talmanskonferensen att väcka förslag om tillsättande av sådana ytterliga utskott. Föreslås nu att det i arbetsordningen intas en bestämmelse enligt vilken det samtidigt ska bestämmas vilka utskottens uppgifter är, hur många ledamöter samt ersättare utskottet ska ha samt för vilken tid utskottet tillsätts. Dessutom klargörs det att för dessa utskotts möten tillämpas i övrigt samma regler som för de permanenta utskotten.

24 § (gällande 17 §) *Antalet medlemmar i utskotten.* Föreslås att paragrafens 2 mom., enligt vilket lagtinget beslutar om antalet medlemmar och ersättare i tillfälliga utskott, ska utgå såsom obehövlig.

Talmanskonferensen föreslår ett tillägg till paragrafens sista moment enligt vilket mandattiden för medlemmarna i justeringsutskottet upphör om lagtinget har beslutat att avskaffa utskottet. Ändringen föranleds av ändringarna i lagtingsordningen.

33 § (gällande 29 §) *Medborgarinitiativ.* Ändringen av 3 mom. föreslås i förtydligande syfte.

35 § (gällande 31 §) *Landskapsregeringens meddelande om regeringsprogrammet.* Ändringen föranleds av ändringen av lagtingsordningen.

38 § (gällande 34 §) *Lantrådets upplysning.* Talmanskonferensen föreslår att paragrafen förtydligas så att talmanskonferensen kan besluta att lantrådet inte ska tillåtas ge en upplysning till lagtinget. Utgångspunkten bör dock alltid vara att lantrådet ska ha möjlighet att ge en sådan upplysning och talmanskonferensen måste ha särskilda skäl för att inte tillåta upplysningen.

39 § (gällande 35 §) *Frågestunder.* Föreslås att lagtingsledamöter som önskar ställa en fråga vid frågestunder inte längre behöver anmäla sig till lagtingets kansli senast dagen före frågestunden. De lagtingsgrupper som har synpunkter på ordningsföljden mellan ledamöterna i gruppen har dock möjligheten att ge en prioritetlista till lagtingets kansli eller podiet.

Talmanskonferensen ska dock kunna beslut att de lagtingsledamöter som önskar ställa fråga måste anmäla sig till kansliet om ett behov av en sådan anmälan föreligger.

40 § (gällande 36 §) *Debatter om aktuella frågor.* Ändringen av 1 mom. är av språklig natur.

41 § (gällande 37 §) *Skriftliga frågor.* Ändringen av 1 mom. motsvarar ändringen i lagtingsordningens 38 §. Ändringen av 2 mom. innebär att talmanen inte längre på förhand behöver meddela att svar på en skriftlig fråga kommer att avges. Ändringen överensstämmer med rådande praxis.

42 § (gällande 38 §) *Spörsmål.* Ändringen överensstämmer med den nya principen att alla ärenden och dokument i ärenden ska antecknas för kännedom i plenum istället för att bordläggas.

45 § (gällande 41 §) *Ärenden som gäller Europeiska Unionen.*

Ändringen är av språklig natur och genom ändringen introduceras begreppet "informationsärende". Bestämmelsen överensstämmer i sak med gällande 4 mom.

Talmanskonferensen vill på nytt påminna om att det är viktigt att landskapets synpunkter framförs i ett tidigt skede av beredningen av förslagen till EU-rättsakter. Tidsbristen är stor för alla medlemsstater och för landskapets del är ärendena extra brådskande eftersom Ålands synpunkter bör inarbetas i Finlands regerings positioner.

Talmanskonferensen anser slutligen att landskapsregeringen bör överväga att i den lagstiftning som reglerar landskapsregeringens arbete och ansvarsområden föra in skyldigheten att föra ärenden som bereds inom EU och som är av intresse för landskapet till lagtinget för samråd.

46 § (gällande 42 §) *Landskapsregeringens EU-redogörelser*. I klagörande syfte föreslås en bestämmelse om att landskapsregeringens EU-redogörelser ska kunna ingå i landskapsregeringens meddelanden över externpolitiken. Ändringen överensstämmer med rådande praxis.

47 § (gällande 43 §) *Subsidiaritetskontrollen*. I talmanskonferensen förslag till ändring av lagtingsordningen infördes en bestämmelse enligt vilken det i arbetsordningen kan intas regler om att självstyrelsepolitiska nämnden ska ges i uppdrag att å lagtings vägnar fatta beslut om ett förslag till motiverat yttrande i subsidiaritetsärenden. Förslaget motiverades med att det med hänsyn till de snäva tidsramarna är svårt att hinna med en beredning som inkluderar ett beslut i plenum särskilt under perioder när lagtinget inte är samlat. Talmanskonferensen ansåg det därför mest ändamålsenligt att självstyrelsepolitiska nämnden är ges rätt att fatta beslut å lagtingets vägnar i fråga om subsidiaritetsärenden.

Talmanskonferensen föreslår nu en ändring av arbetsordningens 43 § så att nämnden ges rätten att fatta beslut å lagtingets vägnar i fråga om lagtingets ståndpunkt om huruvida ett utkast till en Europeisk rättsakt överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Vidare föreslås en bestämmelse enligt vilken nämnden i sitt betänkande över landskapsregeringens EU-redogörelse enligt 42 § AO ska ge en redogörelse över sin handläggning av subsidiaritetsärenden. Bestämmelsen motsvarar finansutskottets skyldighet att avge en redogörelse över ärenden som rör tjänstekollektivavtal och motiveras av att de båda organen kan fatta beslut å lagtingets vägnar.

Ytterligare föreslås en ändring av paragrafens 1 mom. så att det inte längre av arbetsordningen ska framgå att förslagen till rättsakter måste sändas ut elektroniskt till lagtingets ledamöter. Avsikten är här att förslagen fortsättningsvis ska sändas ut till ledamöterna i självstyrelsepolitiska nämnden och att de ska läggas ut på lagtingets hemsida. Det föreligger inte heller några hinder för att förslagen sänds elektroniskt till övriga ledamöter som så önskar.

I praktiken är lagtingets subsidiaritetskontroll tänkt att tillgå på så sätt att utkast till direktiv och förordningar sänds till lagtinget och vidarebefordras elektroniskt för kännedom till de ledamöter som så önskar. Självstyrelsepolitiska nämnden har givit landskapsregeringen i uppdrag att granska utkasten till direktiv och förordningar även ur subsidiaritetsynvinkel och landskapsregeringen informerar lagtingets berörda utskott i de fall där bedömningen görs att ett förslag strider mot subsidiaritetsprincipen. Informationen kan ges antingen i form av ett informationsärende eller informellt. Lagtingets ledamöter samt utskott kan inom tre veckor begära att självstyrelsepolitiska nämnden ska ta upp ett ärende varvid nämnden först beslutar om ärendet överhuvudtaget ska tas upp till behandling. Om ärendet tas till behandling ska en prövning göras och nämnden fattar beslut om lagtingets ståndpunkt om huruvida utkastet överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Beslutet fattas i form av ett motiverat yttrande som delges Finlands riksdag i enlighet med självstyrelselagens 59a §.

48 § (gällande 44 §) *Remittering av ärenden*. Enligt ändringen av lagtingsordningens 31 § kan lagtinget besluta att ett ärende som gäller bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse, ska remitteras till självstyrelsepolitiska nämnden istället för till ett utskott.

Talmanskonferensen föreslår mot denna bakgrund en komplettering av arbetsordningens 48 § 1 mom. så att ärenden som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska beredas i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden. Tanken är här att större ämnesövergripande fördrag såsom EU:s grundfördrag eller principiellt intressanta för-

drag som ESK-fördraget ska beredas i självstyrelsepolitiska nämnden medan mindre avtal också i fortsättningen ska beredas i berörda fackutskott.

I 2 mom. föreslås en komplettering i förtydligande syfte.

49 § (gällande 45 §) Behandlingsordningen. Föreslås att en ny punkt som gäller landskapsregeringens informationsärenden fogas till förteckningen över behandlingsordningen i utskotten. Bestämmelsen intas i en ny 7 punkt varvid gällande 7-9 punkter blir 8-10 punkter.

52 § (gällande 48 §) Rätten att närvara vid sammanträden. Föreslås att bestämmelsen enligt vilken talmannen, vicetalmännen och ersättarna i respektive utskott får vara närvarande vid respektive organs sammanträde, kompletteras med självstyrelsepolitiska nämnden.

56 § (gällande 52 §) Utlåtande av ett annat utskott. Föreslås en ändring av paragrafens 2 mom. så att utskotten på eget initiativ ska kunna ge utlåtan den till andra utskott som bereder såväl lagförslag som budgetförslag. Enligt gällande bestämmelser kan övriga utskott på eget initiativ enbart ge ett utlåtande till finans- och näringsutskottet i fråga om budgeten.

57 § Behandlingen i utskotten. Talmanskonferensen föreslår ett förtydligande i form av ett nytt 1 mom. enligt vilket utskotten i samband med ärendehan dlingen ska hålla sig inom ärendets gränser vilka definieras av det förslag (t.ex. ett lagförslag eller en motion) som ligger till grund för behandlingen. Vid bedömningen beaktas såväl förslaget som motiveringen. Någon ändring i sak avses inte i relation till rådande praxis.

Vid totalreformer eller helt nya lagförslag kan alla tänkbara ändringsförslag göras av utskottet som alltså kan besluta om utvidgningar, inskränkningar och förkastanden. Vid delreformer däremot måste "ärendet" definieras närmare. Även om utskottet ska hålla sig inom ärendets gränser kan utskottet exempelvis föreslå alternativa lösningar på de problem som ärendet avser lösa men bör inte ägna sig åt regelrätt lagberedning eftersom beredningen bör ske inom landskapsregeringen. Någon utvidgning av ärendet är däremot inte möjlig Klämmar i åtgärds motioner får också omformuleras men inte ändras i sak så att de inte längre har anknytning till ärendet.

I samband med budgetbehandlingen får finans- och näringsutskottet föreslå vilka ändringar som helst av ordinarie budget, det vill säga anslagen får höjas, sänkas eller föreslås förkastade och förslag om helt nya anslag får väckas i utskottet. I fråga om tilläggsbudgeter däremot ska utskottet hålla sig inom ramen för ärendet sådant det definieras i budgetförslaget.

Enskilda ledamöters rätt att i samband med lagtingets behandling av finans- och näringsutskottets budgetbetänkande begränsas av 32 § enligt vilken ett förslag om ett nytt anslag i landskapsregeringens i budgetförslag beaktas bara om det väckts genom en budgetmotion samt i 75 § 5 mom. enligt vilket ett förslag om att ett nytt anslag som inte ingår i landskapsregeringens budgetförslag endast beaktas i plenarbehandlingen om förslaget väckts genom en budgetmotion eller finns i utskottets betänkande i form av exempelvis en reservation. Givetvis måste även budgetmotioner som avser en tilläggsbudget hållas inom ramen för ärendet enligt ovanstående huvudregler.

58 § (gällande 54 §) Utskottens betänkanden och utlåtan den. Föreslås att utskottens betänkanden ska vara så kortfattade som möjligt eftersom det i praktiken kan vara svårt att uppfylla nuvarande paragrafs mer bestämda krav på att utskottens betänkanden ska vara kortfattade.

60 § (gällande 56 §) *Offentligheten i utskotten.* Talmanskonferensen anser att det är viktigt att lagtingets arbete, i synnerhet i lagstiftningsärenden, präglas av så stor öppenhet som möjligt. Samtidigt är det dock angeläget att utskottens tillgång till information tryggas vid de möten som inte är offentliga och att de som hörs kan känna trygghet i att det som tillkännages i utskottet stannar i utskottet.

Talmanskonferensen föreslår därför att utskottens betänkanden och utlåtanden i ett ärende blir offentliga när ärendet har slutbehandlats i utskottet och att övriga handlingar i ett ärende blir offentliga om utskottet så beslutar. Enligt talmanskonferensens mening bör utskotten vara så öppna som möjligt och i synnerhet i lagstiftningsärenden offentliggöra exempelvis sådana utlåtanden som har inlämnats av sakkunniga och som bedöms vara av allmänt intresse, dock under förutsättning att den sakkunniga gett sitt bifall till offentliggörandet. Sekreterarnas minnesanteckningar och sådan e-postkonversation som motsvarar telefonsamtal samt enkla minnesanteckningar som sakkunniga delat ut som stöd för hörandet blir dock i regel inte offentliga om inte utskottet beslutar att foga dem till betänkandet eller på annat sätt beslutar att offentliggöra dem. Av betänkandet bör det framgå om det finns offentliga handlingar som inte fogats till betänkandet.

De handlingar som inte blir offentliga ska inte heller arkiveras. Ändringen överensstämmer med mångårig praxis.

63 § (gällande 60 §) *Ordningen i plenum.* Ingen ändring av lagtexten föreslås. Enligt paragrafens 1 mom. är störande yttringar av bifall eller ogillande inte tillåtna i lagtingets plenum. Talmanskonferensen konstaterar att yttringar således är tillåtna så länge de inte kan anses störande.

65 § (gällande 62 §) *Anmälan.* Föreslås en ändring av paragrafens rubrik samt av dess tredje moment för att tydliggöra att en frånvaroanmälan ska gälla även utskotts dagar samt dagar reserverade för extra plenum. Den ledamot som är förhindrad att *delta i lagtingsarbetet* bör alltså skriftligen anmäla om ledighet och samtidigt ange orsaken till frånvaron. En ledamot som är frånvarande en hel vecka under pågående pleniperiod bör såldes anmäla sig som frånvarande för hela veckan och inte bara för plenidagarna.

68 § (gällande 65 §) *Anföranden.* Lagtinget har beslutat om en ändring av lagtingsordningens 13 § så att talmanskonferensen kan besluta om tidsbegränsningar av anföranden i enlighet med vad som närmare bestäms i lagtingets arbetsordning.

Föreslås nu att talmanskonferensen, utöver möjligheten att fatta beslut om rekommenderade taltider, även för enskilda debatter ska kunna besluta om absoluta tidsbegränsningar för anföranden. Mot bakgrund av principen i lagtingsordningens 13 § om att varje lagtingsledamot har rätt att i lagtinget fritt tala om alla angelägenheter som debatteras får dock antalet anföranden per ledamot inte begränsas.

69 § (gällande 66 §) *Gruppanföranden.* Talmanskonferensen föreslår en ändring av 2 mom. så att det blir talmanskonferensen som beslutar om när och på vilka villkor gruppanföranden ska hållas. Ändringen föreslås för att möjliggöra en större flexibilitet. Ändringen föranleder också en ändring av 12 § om talmanskonferensens uppgifter.

70 § (gällande 67 §) *Repliker.* Talmanskonferensen föreslår ingen ändring av paragrafen men vill i förtydligande syfte framhålla att även om lantrådet kan ges förtur i fråga om anföranden ska repliktider även tillämpas i fråga om lantrådets repliker.

73 § (gällande 70 §) *Bordläggningar.* Talmanskonferensen föreslår att paragrafens 2 mom. enligt vilket utskottets betänkanden föredras för bordläggning till ett nära förestående plenum när de första gången tas upp, ska ändras. Utskottets betänkanden ska istället antecknas för kännedom samt upptas till behandling vid ett nära förestående plenum.

78 § (gällande 75 §) *Behandlingen av budgetförslagen.* Föreslås att bestämmelsen kompletteras med kompletterande budgetförslag. Vidare föreslås att 2 mom. ska uteslutas såsom obehövt eftersom förfarandet som anges i momentet i praktiken inte tillämpas. I praktiken delas talmannens manus ut till samtliga ledamöter som på så sätt kan följa med under omröstningarna.

En ändring av 3 mom. föreslås mot bakgrund av att begreppet huvudtitlar ha försvunnit från budgeten samt med anledningen av ändringen av 2 mom.

Föreslås att gällande 4 mom. enligt vilket ett förslag om ett nytt anslag som inte ingår i landskapsregeringens budgetförslag eller något annat beslut ska tas in i budgeten beaktas endast om förslag har väckts genom en budgetmotion. Motiven är att finans- och näringsutskottet och därmed lagtinget fritt ska kunna göra alla behövliga förändringar av en ordinarie budget. Såsom tidigare har framhållits är det dock landskapsregeringen som sätter gränser för ärendet när det handlar om tilläggsbudgeter.

Föreslås slutligen ett förtydligande av 5 mom. så att det tydligt framgår att bestämmelsen gäller de förslag som väcks under plenum. Utskottets ändringsrätt framgår av 57 § jämte motivering.

84 § (*Ny paragraf*) *Justering.* Talmanskonferensen föreslår att ny paragraf om justering fogas till arbetsordningen. Enligt ändringarna i lagtingsordningen ska lagtinget tillsätta ett justeringsutskott men på förslag av talmanskonferensen kan justeringsutskottet avskaffas. Enligt arbetsordningen 16 § hör det till justeringsutskottet att övervaka att lagtingets expeditioner överensstämmer med dess beslut. Justeringsutskottet kan helt eller delvis delegera uppgiften till lagtingets kansli och om lagtinget har beslutet att avskaffa justeringsutskottet ankommer uppgiften också på lagtingets kansli.

Föreslås nu att en ny paragraf tas in för att reglera de fall där lagtingets kansli ansvarar för justeringen av lagtingets beslut. Om det ankommer på lagtingets kansli att ansvara för justeringen av lagtingets beslut och det i enskilda fall råder oklarhet kan saken, enligt paragrafen, hänskjutas till talmanskonferensen för beslut. Mot bakgrund av att samtliga utskottsordföranden sitter i talmanskonferensen och att det för talmanskonferensen finns regler om besluts fattande samt om protokoll är talmanskonferensen det för ändmålet mest lämpade organet.

87 § (gällande 83 §) *Lagtingets kansli.* Föreslås en ändring av paragrafens 2 mom. i syfte att öka flexibiliteten i fråga om de anställda vid lagtingets kansli.

93 § (gällande 89 §) *En person utses.* Ändring av paragrafens 2 mom. föreslås i förtydligande syfte.

111 § (gällande 107 §) *Beräkning av tidsfrister i lagtingsarbetet.* Utskottet föreslår ett tillägg i förtydligande syfte så att det med dagar alltid avses kalenderdagar om inte annat anges. Ändringar överensstämmer med rådande praxis.

Ikraftträdande. Talmanskonferensen föreslår att ändringarna av arbetsordningen ska träda i kraft den 1 november 2015 tillika med ändringarna i lagtingsordningen.

Ärendets behandling

Vid talmanskonferensens avgörande behandling deltog ordföranden, talman Britt Lundberg, vicetalman Viveka Eriksson, vicetalman Roger Jansson samt ledamöterna Jörgen Pettersson och Katrin Sjögren.

Ärendet har varit föremål för beredning i en av talmanskonferensen tillsatt arbetsgrupp. Arbetsgruppen bestod av vicetalman Viveka Eriksson, ordförande, vicetalman Roger Jansson samt lagtingsledamöterna Christian Beijar, Brage Eklund och Harry Jansson. Sekreterare för arbetsgruppen var lagtingsdirektören Susanne Eriksson.

Talmanskonferensen utsåg vicetalman Viveka Eriksson att presentera betänkandet i plenum.

Förslag

Med hänvisning till det anförda föreslår talmanskonferensen att lagtinget antar

Arbetsordning för Ålands lagting

I enlighet med lagtingets beslut, tillkommet på det sätt som bestäms i 65§ i lagtingsordningen för Åland (/), föreskrivs:

1 kap. Lagtingsåret

1 §

Lagtingsårets början

Lagtinget sammanträder årligen till ett nytt arbetsår i enlighet med vad lagtinget beslutat enligt lagtingsordningen. Den ledamot som längst innehaft ett uppdrag som ledamot av lagtinget (*ålderstalmannen*) ska då inta talmannens plats. Har två eller flera varit ledamöter i lagtinget lika lång tid förs ordet av den till åren äldste av dem. Under ledning av ålderstalmannen förrättas valet av en talman samt därefter var för sig val av en första och en andra vicetalman.

Efter talmansvalet hålls en gudstjänst varefter lagtinget, på en tid som landshövdingen tillkännager, samlas i plenisalen där republikens president eller på hans eller hennes vägnar landshövdingen, förklarar lagtinget öppnat. Talmannen besvarar öppningstalet på lagtingets vägnar.

2 §

Fullmaktsgranskningar

Senast klockan 15.00 den sista vardagen före valperiodens första plenum granskar lagtingsdirektören lagtingsledamöternas fullmakter för godkännande. Vid granskningen av en fullmakt undersöks att den är utfärdad av en behörig myndighet i föreskriven form.

En förteckning upprättas över de lagtingsledamöter vars fullmakter godkänts. Lagtingets första plenum under valperioden börjar med namnupprop enligt förteckningen.

Lagtingsdirektören granskar också senare uppvisade fullmakter. Innan en lagtingsledamot tillträder sitt uppdrag ska hon eller han visa upp sin granskade och godkända fullmakt för talmannen som ska meddela detta i plenum.

Har en ledamots fullmakt inte blivit godkänd kan lagtinget pröva om hon eller han ändå får inträda i lagtinget. Om det görs en anmärkning mot en ledamots behörighet ska lagtinget pröva ärendet förutsatt att inte samma anmärkning över valet redan har anförts genom besvär eller besvär ännu kan anföras hos Ålands förvaltningsdomstol i enlighet med landskapslagen (1970:39) om lagtingsval och kommunalval.

3 §

Platsen för plenum

Lagtinget sammanträder i lagtingets plenisal i Självstyrelsegården i Mariehamn. Presidiet kan av särskilda skäl besluta om en annan sammanträdesplats.

4 §

Sittordningen i plenisalen

I plenisalen är ledamöterna placerade enligt gruppstillhörighet. Talmanskonferensen fattar närmare beslut om sittordningen. När lagtinget sammanträder första gången efter ett lagtingsval tar de ledamöter som har uppvisat en godkänd fullmakt dock plats i plenisalen enligt en alfabetisk ordning till dess talmanskonferensen beslutat om sittordningen.

5 §

Lagtingets arbetsperioder

Lagtingets arbete fortgår med eller utan avbrott enligt vad talmanskonferensen beslutar till dess följande arbetsår vidtar.

Om det anses nödvändigt ska presidiet sammankalla lagtinget till plenum under en tid då lagtinget annars inte sammanträder.

I kapitel 9 finns bestämmelser om tiden för plenum.

6 §

Lagtingets avslutning

Det sista arbetsåret under valperioden fortgår till dess republikens president eller på hennes eller hans vägnar landshövdingen förklarat arbetet avslutat för valperioden.

Avslutningen av lagtinget hålls på den tid som landshövdingen tillkännager. Efter en gudstjänst samlas lagtinget i plenisalen där talmannen framför lagtingets hälsning varefter republikens president eller på hennes eller hans vägnar landshövdingen förklarar lagtinget avslutat för valperioden.

2 kap.

Upplösningar och nyval

7 §

Närmare bestämmelser om lagtingets upplösning

Talmannen eller lantrådet kan väcka förslag om att lagtinget ska upplösa sig. Förslaget ska vara skriftligt och innehålla en motivering.

Ett förslag till upplösning av lagtinget ska utan dröjsmål meddelas lagtinget för kännedom. Om lagtinget inte är samlat för plenum när ett förslag till upplösning har inlämnats ska talmannen utan dröjsmål sammankalla lagtinget till plenum.

Lagtinget fattar i enlighet med lagtingsordningen beslut om ett förslag till upplösning tidigast den tredje dagen och senast den tionde dagen efter

det att förslaget antecknats för kännedom. Förslaget måste omfattas av minst 20 ledamöter.

8 §

Information om lagtingets upplösning

En annons om lagtingets upplösning och förordnande om nyval ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet och samtidigt meddelas landskapsregeringen som ska vidta åtgärder för nyval av lagtinget.

Om nyval efter upplösning av lagtinget stadgas i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval.

9 §

Plenum efter nyval

Om lagtinget har upplösts och nyval har förrättats ska lagtinget samlas till plenum den första vardagen efter 14 dagar räknat från valdagen.

3 kap.

Talmännen och talmanskonferensen

10 §

Val av talman och vicetalmän

Vid lagtingsårets första plenum väljer lagtinget en talman samt en första och en andra vicetalman enligt 1 §. Ett meddelande om valets utgång ska utan dröjsmål sändas till landskapsregeringen och landshövdingen.

De nyvalda talmännen avger följande högtidliga försäkran innan de börjar sköta sitt uppdrag:

"Jag N.N. försäkrar att jag som talman efter all min förmåga ska upprätthålla den rätt, som enligt självstyrelselagen och grundlagen tillkommer Åland och dess befolkning."

Om talmannen eller en vicetalman avlider eller avgår från sitt uppdrag under arbetsåret ska en ny talman eller vicetalman väljas utan dröjsmål.

11 §

Talmannen och presidiet

Talmannen leder lagtingets arbete tillsammans med talmanskonferensen på det sätt som bestäms i lagtingsordningen och arbetsordningen. Talmannen och vicetalmännen bildar tillsammans lagtingets presidium.

Om talmannen eller en vicetalman är förhindrad att sköta sitt uppdrag kan en tillfällig talman eller vicetalman väljas på förslag av talmanskonferensen.

Om både talmannen och vicetalmännen är tillfälligt förhindrade att sköta talmansuppdraget vid plenum förs ordet av den utskottsordförande som under längst tid varit ledamot i lagtinget och som är närvarande i plenum. I ett sådant fall föredras endast ärenden för kännedom samt meddelas tiden för följande plenum och lagtinget fattar inte beslut i andra ärenden om inte särskilt tvingande skäl ger anledning till något annat.

Om talmannen vägrat uppta en väckt fråga eller framställa ett omröstningsförslag eller om lagtinget i något annat fall inte nöjer sig med talmannens förfarande hör det till lag- och kulturutskottets uppgifter att skilja mellan lagtinget och dess talman. En ledamot kan i lagtinget väcka förslag om att ett sådant ärende ska hänskjutas till lag- och kulturutskottet. Beslut om att hänskjuta ärendet till utskottet fattas med enkel majoritet.

12 §

Talmanskonferensens uppgifter

Talmanskonferensen har till uppgift att

- 1) föreslå ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen eller andra bestämmelser som rör lagtingets eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete,
- 2) avge yttranden till berört utskott över sådana ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen och Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete som en ledamot eller någon annan tagit initiativ till,
- 3) planera tidtabellen för verksamheten under lagtingsåret,
- 4) väcka förslag om tillsättande av sådana ytterligare utskott som avses i lagtingsordningen samt avge förslag till lagtinget om avskaffande av justeringsutskottet för återstoden av mandatperioden,
- 5) utfärda anvisningar om lagtingsledamöternas anmälningar om bindningar och annan motsvarande praxis i frågor som rör ställningen som lagtingsledamot,
- 6) fatta beslut i enlighet med 38 § om lantrådets upplysning,
- 7) fatta beslut i enlighet med 84 § om justering,
- 8) fatta beslut om när och på vilka villkor gruppanföranden är tillåtna samt
- 9) i övrigt lägga fram förslag till och utfärda anvisningar om hur lagtingsarbetet ska ordnas.

Om ett ärende som nämns i 1 mom. är så brådskande att det inte hinner föredras för talmanskonferensen, avgör talmannen det temporärt på föredragning av lagtingsdirektören. Ärendet tas därefter upp vid nästa möte i talmanskonferensen.

Talmanskonferensen är vidare ett rådgivande organ i följande ärenden som hör till talmannens ansvarsområden:

- 1) förslag om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ärendet,
- 2) förslag om ett meddelande från landskapsregeringen ska hänskjutas till ett utskott eller inte samt
- 3) förslag om vid vilket plenum ett ärende ska behandlas.

Vid lika röstetal i talmanskonferensen är talmannens röst utslagsgivande.

4 kap.**Självstyrelsepolitiska nämnden**

13 §

Självstyrelsepolitiska nämndens sammansättning

I början av en valperiod beslutar lagtinget på förslag av presidiet om det antal ledamöter och ersättare som ska väljas till självstyrelsepolitiska nämnden.

Talmannen är nämndens ordförande. Nämnden väljer viceordförande inom sig.

14 §

Självstyrelsepolitiska nämndens möten

Nämnden sammanträder så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsregeringen eller minst tre av nämndens ledamöter att nämnden ska sammanträda för en viss fråga ska nämnden sammankallas utan dröjsmål.

Vid självstyrelsepolitiska nämndens sammanträden förs ett kortfattat protokoll. Nämnden är beslutför när två tredjedelar av medlemmarna är närvarande.

I övrigt tillämpas i tillämpliga delar samma regler som för utskottens möten.

15 §

Yttranden från självstyrelsepolitiska nämnden

Nämnden kan på eget initiativ avge yttranden i enlighet med lagtingsordningen. Lagtinget, utskotten och landskapsregeringen har dessutom rätt att begära yttranden från nämnden i frågor som hör till nämndens ansvarsområde. Nämnden kan också i en sådan fråga i lagtinget och landskapsregeringen väcka ett förslag om ett uttalande eller en åtgärd.

16 §

Förnyad behandling i självstyrelsepolitiska nämnden

Blir självstyrelsepolitiska nämndens förslag till ett uttalande eller en åtgärd inte oförändrat godkänt av lagtinget ska ärendet överlämnas till förnyad behandling i nämnden, varefter det upptas till slutligt avgörande i plenum.

5 kap.

Utskotten

17 §

Utskottens ansvarsområden

När ett beslut fattas om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ett ärende, ska hänsyn tas både till de i 18 – 20 §§ angivna riktlinjerna i fråga om utskottens huvudsakliga ansvarsområden samt till utskottens arbetssituation.

Till utskottens ansvar hör, förutom de ärenden som remitterats till utskotten, även att hålla sig informerade om aktuella EU-ärenden som faller inom respektive utskotts ansvarsområde.

Landskapsregeringen bör hos respektive utskott förankra övergripande frågor som gäller public service, spelmonopol samt postverksamhet.

18 §

Lag- och kulturutskottets ansvarsområde

Till lag- och kulturutskottets ansvarsområde hör att bereda:

- 1) förslag om eller bifall till ändring eller upphävande av eller avvikelse från självstyrelselagen eller jordförvärvslagen för Åland,
- 2) ärenden som enligt lagtingsordningen kräver kvalificerad majoritet,
- 3) lagförslag angående:
 - a) självstyrelsens grunder, lagtinget samt landskaps- och kommunalförvaltningen,
 - b) allmän ordning och säkerhet,
 - c) utbildning, kultur och idrott,
 - d) media,
 - e) övriga ärenden som inte remitterats till ett annat utskott och
 - f) övriga ärenden som remitterats till utskottet samt
- 4) bifall till ikrafträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde, som är övergripande eller som inte kan hänföras till något annat utskotts ansvarsområde.

19 §

Social- och miljöutskottets ansvarsområde

Till social- och miljöutskottets ansvarsområde hör att bereda:

- 1) lagförslag angående

- a) sociala frågor och sysselsättning,
 - b) hälso- och sjukvård,
 - c) hyra och arrende,
 - e) natur- och miljöfrågor, jakt och friluftsliv samt
 - f) övriga ärenden som remitterats till utskottet och
- 2) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

20 §

Finans- och näringsutskottets ansvarsområde

Till finans- och näringsutskottets ansvarsområde hör att bereda:

- 1) landskapsregeringens förslag till budget, kompletterande budgetförslag, förslag till tilläggsbudget samt budgetmotioner,
- 2) förslag till framställningar om extra anslag samt förslag till bemyndiganden att bevilja landskapsgarantier och andra ekonomiska åtaganden,
- 3) revisionsberättelser som lämnats till lagtinget samt granskningsrapporter i enlighet med 21 § lagtingsordningen,
- 4) lagförslag som förutsätter ett anslag i landskapets budget och som föreslås träda i kraft enligt självstyrelselagens 20 § varvid finans- och näringsutskottet kan inhämta ett utlåtande från ett annat berört utskott som företar en sakbehandling i ärendet,
- 4) lagförslag angående:
 - a) näringarna och stöd till näringslivet,
 - b) skatter och avgifter,
 - c) byggande, expropriation och fysisk planering,
 - d) infrastruktur samt
 - e) övriga ärenden som remitterats till utskottet och
- 5) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

Utskottet har även de uppgifter som regleras i lagtingsordningens 21 § 5-6 mom. samt i 21 §.

21 §

Utskottsbehandling av tjänstekollektivavtal

Landskapsregeringen är skyldig att fortlöpande informera finans- och näringsutskottet om de förhandlingar som förs till den delen avtalen kan komma att kräva utskottets godkännande.

Det hör till finans- och näringsutskottet att genom landskapsregeringen följa förhandlingarna om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänstemän och till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna avtalen. Ett godkännande behövs när ett avtal har en inte försumbar inverkan på budgeten. Utskottet kan underställa lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

Ett tjänstekollektivavtal som ska godkännas av finans- och näringsutskottet sänds till utskottet på landskapsregeringens försorg. Ärendet ska behandlas utan dröjsmål. Är utskottets medlemmar inte eniga i sitt beslut gäller som beslut den åsikt som omfattas av de flesta medlemmarna. Faller rösterna lika anses avtalet godkänt. I övriga ärenden som rör tjänstekollektivavtal avgör lotten vid lika röstetal. För att ett beslut om att ett ärende ska underställas lagtinget ska fattas krävs att beslutet omfattas av majoriteten av de avgivna rösterna. Sedan utskottet fattat beslut i ett ärende som rör tjänstekollektivavtal ska beslutet omedelbart överföras till landskapsregeringens kännedom.

Det hör också till finans- och näringsutskottet att godkänna tjänstekollektivavtalen för personalen vid lagtingets kansli på motsvarande sätt som tjänstekollektivavtalen för landskapets tjänstemän.

Finans- och näringsutskottet ska för varje år till lagtinget avge en skriftlig redogörelse beträffande handläggningen av ärenden som rör tjänstekollektivavtal.

22 §

Justeringsutskottets ansvarsområde

Till justeringsutskottet hör att övervaka att lagtingets expeditioner överensstämmer med dess beslut. Justeringsutskottet kan helt eller delvis delegera uppgiften till lagtingets kansli.

Om lagtinget beslutat att för återstoden av mandatperioden avskaffa justeringsutskottet i enlighet med lagtingsordningen 21 § ankommer uppgiften på lagtingets kansli enligt vad som närmare bestäms i 84 §.

23 §

Ytterligare utskott

Om ytterligare utskott tillsätts i enlighet med lagtingsordningens 21 § ska det samtidigt bestämmas vilka utskottets uppgifter är, hur många ledamöter samt ersättare utskottet ska ha samt för vilken tid utskottet tillsätts.

För dessa utskott tillämpas i övrigt samma regler som för de permanenta utskotten.

24 §

Antalet medlemmar i utskotten

De permanenta utskotten har sju medlemmar och fem ersättare förutom justeringsutskottet som har tre medlemmar och två ersättare.

25 §

Utskottens mandattid

Mandatperioden för medlemmarna i lagtingets utskott är en valperiod, om inte lagtinget på förslag av talmanskonferensen beslutar att nyval av samtliga medlemmar i ett utskott ska förrättas.

Justeringsutskottet får, om det behövs, fortsätta sin verksamhet även efter valperiodens utgång för slutförande av på utskottet ankommande uppdrag. Mandattiden för medlemmarna i justeringsutskottet upphör omedelbart om lagtinget har beslutat att avskaffa utskottet.

26 §

Tillsättande och konstituering av utskotten

Lagtinget väljer medlemmar till de permanenta utskotten omedelbart efter det att lagtinget har sammanträtt till valperiodens första plenum.

Utskotten ska konstituera sig så snart de har tillsatts. Utskotten väljer inom sig en ordförande och en viceordförande för sin mandattid. Vid valet tillämpas bestämmelserna om val av talman, om inte utskottet enhälligt beslutar något annat. Lagtinget ska underrättas om valresultatet.

Utskottets första sammanträde sammankallas av den medlem som längst varit medlem av lagtinget. Har två eller flera tillhört lagtinget lika lång tid, förs ordet av den som till åren är äldst. Hon eller han för ordet tills ordförande har valts.

27 §

Befrielse från medlemskap i utskotten

Den som blivit vald till ledamot i ett utskott har rätt att avsäga sig medlemskap i ytterligare utskott.

Lagtinget kan pröva om en utskottsmedlem på grund av ett annat förhinder, på begäran kan befrias från sitt medlemskap i ett utskott eller från

något annat uppdrag som hon eller han har utsetts till genom ett val i lagtinget.

6 kap. Övriga organ

28 §

Regler för andra organ

Om inte annat bestämts särskilt ska i tillämpliga delar samma regler gälla för övriga organ som för utskotten.

29 §

Lagtingets företrädare i internationella organ

Lagtinget väljer inom sig i början av varje arbetsår två medlemmar och lika många ersättare till Ålands delegation i Nordiska rådet.

Om lagtinget med stöd av ett internationellt fördrag deltar i ett annat internationellt organs verksamhet, beslutar lagtinget om val av företrädare för lagtinget. Självstyrelsepolitiska nämnden kan utfärda allmänna anvisningar om kontakterna mellan sådana företrädare och lagtinget samt dess organ.

Om ledamöter som företräder lagtinget på något annat sätt deltar i internationell verksamhet utses företrädarna av självstyrelsepolitiska nämnden som också fattar beslut om hur kontakterna mellan sådana företrädare och lagtinget samt dess organ ska ordnas.

7 kap. Ärenden i lagtinget

30 §

Meddelanden om ärenden

När ett ärende har lämnats till lagtinget i enlighet med lagtingsordningen ska ärendet upptas för kännedom på lagtingets föredragningslista.

31 §

Återtaganden av ärenden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller arbetsordningen återtas ett ärende på samma sätt som det väcks. Den första undertecknaren av en motion eller ett spörsmål kan dock skriftligen återta ärendet. Om ett ärende återtas upphör behandlingen av det.

Talmannen meddelar i plenum om en framställning, ett förslag, ett spörsmål, ett misstroendeyrkande eller en motion har återtagits.

32 §

Motioner

En motion ska lämnas in skriftligen till lagtingets kansli. Motionen ska ha en kort motivering.

En budgetmotion får inte väckas innan landskapsregeringen har lämnat sitt budgetförslag till lagtinget och motionen ska lämnas in senast klockan 12.00 den elfte dagen efter det att budgetförslaget har tagits upp för kännedom på lagtingets föredragningslista. En budgetmotion med anledning av ett förslag till en tilläggsbudget eller ett kompletterande budgetförslag ska lämnas in senast klockan 12.00 den fjärde dagen efter det att förslaget upptagits för kännedom på föredragningslistan.

Förslag av olika slag får inte tas in i en och samma kläm i en budgetmotion.

Föreslår en ledamot att ett nytt anslag som inte tas upp i landskapsregeringens budgetförslag eller att ett annat beslut ska införas i budgeten beaktas förslaget endast om det väckts genom en budgetmotion.

Andra motioner än budgetmotioner kan väckas medan lagtinget är samlat för plenum.

Förslag av olika slag får inte tas in i en och samma åtgärdsmotion.

33 §

Medborgarinitiativ

Ett medborgarinitiativ ska lämnas in skriftligen till lagtingets kansli. Initiativet ska innehålla ett förslag i form av en lagtext eller ett förslag om att lagstiftningsåtgärder ska vidtas. Frågor av olika slag får inte tas in i ett och samma initiativ. Initiativet ska ha en kort motivering.

I initiativet ska anges vem som är initiativets ombud samt viceombud. Ombudet ska även vara initiativets första undertecknare. Ombudet ska samtidigt med undertecknandet skriftligen anmäla till lagtingets kansli att insamlingen av namn för medborgarinitiativet har startat. Insamlingen av namn kan pågå under högst fyra månader.

Undertecknarna ska i initiativet försäkra att de enligt valregistermyndighetens rösträttsregister var röstberättigade i det senaste lagtingsvalet. Under personernas egenhändiga namnunderskrifter ska deras namn, titel, yrke eller syssla och adress antecknas tydligt. Underskrifterna ska tydligt numreras.

Vid insamlingen av namnunderskrifter ska i tillämpliga delar reglerna om valfrihet i fråga om lagtingsval gälla.

Lagtinget är skyldigt att utan dröjsmål ta upp ett medborgarinitiativ till behandling om det har gjorts så som denna arbetsordning föreskriver. Initiativ som innehåller förslag i form av en lagtext ska behandlas i lagstiftningsordning på samma sätt som en lagmotion med ett förslag till en landskapslag. Initiativ som innehåller förslag om att lagstiftningsåtgärder ska vidtas ska behandlas i en enda behandling på samma sätt som en åtgärdsmotion.

Ombudet för ett medborgarinitiativ kan skriftligen återta initiativet.

Lagtingets beslut med anledning av ett medborgarinitiativ ska skriftligen meddelas ombudet.

34 §

Landskapsregeringens meddelanden

Har landskapsregeringen överlämnat ett meddelande till lagtinget kan lagtinget på förslag av talmannen besluta att remittera det till ett utskott eller till självstyrelsepolitiska nämnden. Beslutar lagtinget att ett meddelande inte ska remitteras antecknas ärendet för kännedom.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller även för lantrådets och landshövdingens meddelanden till lagtinget.

35 §

Landskapsregeringens meddelande om regeringsprogrammet

Det meddelande om regeringsprogrammet som landskapsregeringen överlämnar i samband med att den tillträder ska inte utskottsbehandlas.

Meddelandet ska tas upp till behandling i lagtinget tidigast vid ett plenum som hålls dagen efter det att meddelandet har antecknats för kännedom.

I diskussionen om meddelandet har det nyvalda lantrådet rätt att yttra sig.

36 §

Landskapsregeringens redogörelse över självstyrelsepolitiska frågor

Landskapsregeringen ska i början av varje lagtingsår och därefter så ofta omständigheterna det kräver, lämna en skriftlig redogörelse till lagtinget över självstyrelsepolitiska frågor av väsentlig natur.

Innan redogörelsen upptas till slutlig behandling i plenum ska självstyrelsepolitiska nämnden avge ett betänkande i ärendet.

37 §

Ärenden som inte har slutbehandlats

Ifall ett ärende inte har slutbehandlats under ett lagtingsår fortsätter behandlingen under följande lagtingsår, om inte lagtingsval har förrättats däremellan.

Om den fortsatta beredningen av ärenden i tillfälliga utskott vars mandattid har utgått, beslutar vid behov talmanskonferensen.

38 §

Lantrådets upplysning

En upplysning i en aktuell fråga från lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, vicantrådet eller en minister, kan ges till lagtinget om inte talmanskonferensen av särskilda skäl beslutar att upplysningen inte ska ges. En sådan upplysning ges utanför föredragningslistan vid en tidpunkt som avtalas med talmannen.

Talmanskonferensen beslutar om en diskussion ska tillåtas med anledning av upplysningen. I en sådan diskussion ger talmannen ordet enligt eget övervägande och när talmannen anser att saken diskuterats tillräckligt förklarar hon eller han diskussionen avslutad.

39 §

Frågestunder

Lagtingsledamöterna har möjlighet att vid särskilda frågestunder ställa frågor till landskapsregeringens medlemmar i angelägenheter inom landskapsregeringens behörighet.

Talmannen beslutar på rekommendation av talmanskonferensen när det ska hållas en frågestund. En frågestund kan hållas endast när lagtinget är samlat till plenum. Minst två dagar på förhand ska talmannen meddela att en frågestund ska hållas och vilka av landskapsregeringens medlemmar som kommer att vara närvarande. Talmanskonferensen kan besluta att de lagtingsledamöter som önskar ställa en fråga vid frågestunden ska anmäla sig till lagtingets kansli senast dagen före frågestunden.

Vid frågestunden avgör talmannen vem som får ställa en fråga. Frågan ska riktas till en av de närvarande medlemmarna av landskapsregeringen. När frågan har besvarats får frågeställaren ställa två tilläggsfrågor som kan besvaras av den medlem av landskapsregeringen som besvarat frågan. Talmannen kan dock avbryta diskussionen när hon eller han anser frågan tillräckligt belyst.

Den inledande frågan får tillsammans med en kort motivering räcka högst en minut. För svaret på frågan får användas högst två minuter medan alla övriga yttranden under frågestunden får räcka högst en minut.

Vid en frågestund hålls inte namnupprop och replikrätt kan inte medges. Talmannen har rätt att förklara frågestunden avslutad även om alla frågeställare inte har beretts tillfälle att yttra sig.

Vid en frågestund fattar lagtinget inte något beslut.

40 §

Debatter om aktuella frågor

Talmanskonferensen kan besluta att en debatt om en aktuell fråga ska hållas vid lagtingets plenum. Talmanskonferensen beslutar också vilken fråga som ska debatteras, när debatten ska hållas och vilka tidsbegränsningar för anföranden och repliker som ska gälla under debatten. Talmanskonferensen ska även besluta vilka ledamöter som får delta i sådana debatter om enbart en del av lagtingets ledamöter får delta.

Talmannen ska senast vid ett plenum den fjärde dagen före debatten meddela lagtinget att en debatt ska hållas. Talmannen ska samtidigt meddela om debatten avser en viss angiven angelägenhet eller om den ordnas som en allmänpolitisk debatt.

Vid en debatt om en aktuell fråga fattar lagtinget inte något beslut.

41 §

Skriftliga frågor

Varje lagtingsledamot har rätt att ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen, lantrådet, viceslantrådet eller en minister i en angelägenhet inom landskapsregeringens ansvarsområde.

Frågan, som ska vara kort, ska lämnas in till lagtingets kansli och den ska så snart som möjligt sändas till landskapsregeringen. Lantrådet, viceslantrådet eller den minister som berörs ska avge ett kort svar i skriftlig eller muntlig form eller meddela lagtinget att frågan inte besvaras. Om svaret ges i muntlig form ska detta meddelas skriftligen. Det skriftliga svaret eller meddelandet om att svar inte avges ska lämnas till lagtinget inom tio dagar efter det att frågan överlämnades till landskapsregeringen. Frågan kan även besvaras muntligen vid ett plenum som infaller inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot frågan eller vid ett näraliggande plenum i enlighet med talmannens beslut. Om frågan tas emot när lagtinget inte är samlat för plenum eller inom färre än tio dagar före plenarperioden avslutas ska svaret ges inom tio dagar räknat från den dag lagtingets nästa plenarperiod börjar.

Vid det plenum då frågan besvaras ska den först läsas upp av den ledamot som ställt den. Frågeställaren får därefter omedelbart hålla högst två anföranden som anknyter till frågan. Efter varje anförande har den som svarat rätt att uttala sig. Frågeställarens yttranden samt tilläggsyttranden av den som svarar får inte överstiga tre minuter.

Om landskapsregeringen meddelar lagtinget att frågan inte kan besvaras ska orsaken till det anges. Diskussion är inte tillåten med anledning av ett sådant meddelande.

42 §

Spörsmål

Ett spörsmål ska vara av ett bestämt innehåll och det ska undertecknas av minst fem ledamöter. Spörsmålet ska lämnas till talmannen som utan dröjsmål ska sända det till landskapsregeringen. Talmannen ska meddela i plenum att ett sådant spörsmål har inlämnats.

Inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot spörsmålet ska ett skriftligt svar avges eller ett meddelande ges om att svar inte kommer att avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges ska delas ut på ledamöternas bord. Efter det att svaret eller meddelandet föredragits för kännedom ska det upptas till behandling vid ett plenum som hålls tidigast följande dag. Vid detta plenum ska spörsmålets kläm först läsas upp av första undertecknaren varefter lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, viceslantrådet eller en minister, avger svaret. Därefter bereds ledamöterna tillfälle att diskutera ärendet i dess helhet. Under diskussionen

bordläggs ärendet första gången om minst två ledamöter begär det och där-
efter en gång om lagtinget så beslutar.

Ett spørsmål kan ställas också när lagtinget inte är samlat för plenum.
Ett sådant spørsmål ska besvaras inom utsatt tid eller så ska landskapsrege-
ringen ge ett meddelande om att svar inte avges. Svaret på spørsmålet eller
meddelandet om att svar inte avges, ska delas ut på lagtingsledamöternas
bord när lagtinget på nytt är samlat till plenum.

När svaret avgivits eller meddelandet lämnats kan lagtinget, efter det att
diskussionen i ärendet har avslutats, fatta ett beslut om att uppmana land-
skapsregeringen att vidta åtgärder i ärendet. Ett förslag om att uppmana
landskapsregeringen att vidta åtgärder ska framföras senast under diskus-
sionen i ärendet och ska samtidigt överlämnas i skriftlig form till talmannen
varefter förslaget utan dröjsmål delas ut till de övriga ledamöterna. Om ett
förslag om att uppmana landskapsregeringen att vidta åtgärder väcks ska,
efter det att diskussionen förklarats avslutad, ärendet bordläggas till en av-
görande behandling som hålls vid ett plenum tidigast följande dag. Om
inte, antecknas svaret för kännedom och ärendet förklaras slutbehandlat.

43 §

Misstroendeyrkanden

Ett yrkande om att lagtinget ska förklara att lantrådet saknar lagtingets
förtroende ska göras skriftligen av minst fem ledamöter. Ärendet får inte
tas upp till behandling innan lantrådet beretts tillfälle att inom tre dagar ef-
ter den dag då yrkandet delgavs henne eller honom avge en förklaring inför
lagtinget. Ett beslut i ärendet får fattas tidigast på fjärde dagen därefter. Om
lagtinget har förklarat att lantrådet saknar lagtingets förtroende ska en ny
landskapsregering tillsättas.

För godkännande av ett yrkande om misstroende krävs minst 16 röster.
Ett sådant beslut ska fattas genom en öppen omröstning

44 §

Redogörelser för bindningar

En skrivelse från landskapsregeringen med en redogörelse för de bind-
ningar som avses i lagtingsordningen ska föredras för lagtinget. Saken de-
batteras i plenum.

Lagtinget fattar inte beslut med anledning av redogörelsen.

8 kap. EU-ärenden

45 §

Ärenden som gäller Europeiska unionen

När landskapsregeringen har fått kännedom om ett förslag till en rätts-
akt, ett fördrag eller ett annat ärende som bereds inom Europeiska unionens
institutioner och förslaget är av intresse för landskapet, ska förslaget utan
dröjsmål sändas till lagtinget genom en skrivelse till talmannen som vida-
rebefordrar ärendet till självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott för
samråd med landskapsregeringen. Talmannen kan även besluta att ge ett el-
ler flera utskott tillfälle att avge utlåtanden till självstyrelsepolitiska näm-
nden.

Nämnden eller ett utskott kan avstå från ett samråd om samrådet be-
döms som obehövligt på grund av ärendets natur. Nämnden eller ett utskott
kan vid behov avge ett yttrande till landskapsregeringen i ett samrådsä-
rende. Landskapsregeringen ska även i andra ärenden som gäller Europe-
iska unionen samråda med självstyrelsepolitiska nämnden eller ett utskott

på begäran av nämnden eller utskottet eller när landskapsregeringen finner det nödvändigt. Över samråden förs protokoll.

Talmannen kan besluta att ett ärende som sänts till lagtinget för samråd också ska tas upp till debatt i plenum, varvid lagtinget dock inte fattar beslut i saken.

Över informationsärenden där landskapsregeringen informerar nämnden eller utskotten i ärenden som gäller Europeiska unionen, förs protokoll.

Medlemmarna i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden som deltar i behandlingen av ärenden som gäller Europeiska unionen ska iaktta den sekretess som är påkallad av att rikslagstiftningen gäller för sekretess och handlingars offentlighet i frågor som avses i 9a kap. självstyrelselagen. I fråga om sekretess för andra ärenden som rör EU gäller det som nämnden eller utskottet i varje enskilt fall beslutar efter att ha hört landskapsregeringen.

46 §

Landskapsregeringens EU-redogörelser

Landskapsregeringen ska årligen snarast efter det att Europeiska kommissionen avgivit sitt årliga arbetsprogram, lämna en skriftlig redogörelse till lagtinget över mål samt prioriteringar i EU-relaterade ärenden. I redogörelsen ska det även ingå en uppföljning av föregående års redogörelse. Innan redogörelsen tas upp till slutlig behandling i lagtinget ska självstyrelsepolitiska nämnden avge ett betänkande i ärendet. Redogörelsen ska godkännas av lagtinget i enda behandling.

Redogörelsen kan ingå i ett meddelande över landskapsregeringens extempolitik.

47 §

Subsidiaritetskontrollen

Lagtingets ledamöter samt utskott kan begära att självstyrelsepolitiska nämnden till behandling ska ta upp ett utkast till en rättsakt som sänts till lagtinget från Europeiska unionens institutioner via Finlands riksdag. Nämnden ska då först besluta om ärendet ska tas upp till behandling. Om ärendet tas upp till behandling ska en prövning göras av hur utkastet förhåller sig till subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5 i EU-fördraget.

Ett förslag om att ett ärende ska tas upp till behandling ska väckas senast inom tre veckor från den dag då utkastet har sänds elektronisk till lagtinget, om inte självstyrelsepolitiska nämnden av särskilda skäl bestämmer något annat.

Självstyrelsepolitiska nämnden fattar å lagtingets vägnar beslut om lagtingets ståndpunkt om huruvida ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Om nämnden anser att utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska betänkandet också innehålla ett förslag till ett motiverat yttrande som ska delges Finlands riksdag i enlighet med självstyrelselagens 59a §. Nämnden ska i sitt betänkande över landskapsregeringens EU-redogörelse avge en redogörelse över sin handläggning av subsidiaritetsärenden.

9 kap.

Beredning av ärenden

48 §

Remittering av ärenden

Landskapsregeringens lagförslag och budgetförslag samt berättelser till lagtinget samt ledamöternas motioner ska remitteras till ett utskott för beredning innan de tas upp till beslut i plenum. Lagtinget kan besluta att

också andra ärenden ska remitteras till ett utskott för beredning. Lagtinget kan också besluta att begära ett nytt betänkande av ett utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden. Ärenden som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska beredas antingen i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden.

Om landskapsregeringen har överlämnat ett lagförslag som kompletterar ett tidigare överlämnat lagförslag, remitteras förslaget till det utskott som bereder det ursprungliga förslaget. Utskottet ska behandla det ursprungliga förslaget och det kompletterande förslaget i ett sammanhang. Detsamma gäller för behandlingen av anslutningsmotioner.

När ärenden remitteras till ett utskott förs en debatt (*remissdebatt*) i plenum. I samband med remissdebatten beslutar lagtinget på förslag av talmannen till vilket utskott ärendet ska remitteras. Lagtinget kan samtidigt besluta att ett eller flera andra utskott ska lämna ett utlåtande om ärendet till det utskott som bereder det. Talmanskonferensen kan av särskilda skäl besluta att ett lagförslag som kompletterar ett annat lagförslag ska remitteras till ett utskott utan remissdebatt. Detta ska meddelas i plenum.

49 §

Behandlingsordningen

Om det inte finns särskilda skäl för en annan behandlingsordning ska ett utskott ta upp de ärenden som remitterats till utskottet i följande ordning:

- 1) framställningar från republikens president,
- 2) landskapsregeringens skrivelser med förslag till samråd i ärenden som gäller Europeiska unionen,
- 3) utlåtanden till andra utskott över framställningar från republikens president och över lagförslag och budgetförslag från landskapsregeringen,
- 4) landskapsregeringens lagförslag med eventuella anslutningsmotioner samt landskapsregeringens budgetförslag,
- 5) berättelser samt utlåtanden till andra utskott över berättelser och meddelanden,
- 6) meddelanden,
- 7) landskapsregeringens informationsärenden
- 8) lagmotioner,
- 9) utlåtanden till andra utskott över motioner samt
- 10) åtgärdsmotioner.

50 §

Utskottens sammanträden

Under den tid som lagtinget är samlat för plenum sammanträder utskottet i första hand på tisdagar och torsdagar och utskottets ordförande kallar utskottet till sammanträde. Under övriga tider sammanträder utskottet på initiativ av ordföranden då arbetssituationen så kräver eller om minst fyra av utskottets medlemmar skriftligen anhåller om det.

51 §

Utskottsmedlemmarnas förhinder samt tillfällig ordförande

En utskottsmedlem som är förhindrad att delta i utskottets sammanträde eller är jävig att behandla ett ärende ska kalla en ersättare i sitt ställe. Kan inte en ordinarie medlem inkalla en ersättare ankommer detta på ordföranden.

Om utskottets ordförande har förhinder tillämpas bestämmelserna om ordföranden på utskottets viceordförande. Detsamma gäller för en tillfällig ordförande som utskottet kan välja då ordföranden och viceordföranden är förhindrade att behandla ett ärende eller att delta i utskottets sammanträde.

Valet av en tillfällig ordförande förrättas på samma sätt som val av ordförande.

Uteblir en utskottsmedlem ofta utan motiverad orsak eller särskilt tillstånd från ett utskotts sammanträde kan lagtinget förklara att ledamoten har förverkat sitt uppdrag som utskottsmedlem.

52 §

Rätten att närvara vid sammanträden

Talmannen och vicetalmännen får vara närvarande vid samtliga organs sammanträden. Ersättarna i utskotten och i självstyrelsepolitiska nämnden får vara närvarande vid respektive organs sammanträden. De närvarande får delta i diskussionen men inte lägga fram förslag eller delta i beslutsfattandet.

53 §

Utskottens beslutförhet

Ett utskott är beslutfört om minst fem, eller beträffande justeringsutskottet två, av dess medlemmar är närvarande.

54 §

Utskottens rätt till upplysningar

Landskapsregeringen samt sådana myndigheter och tjänstemän som lyder under landskapsregeringen ska på begäran utan dröjsmål förse ett utskott med de handlingar samt skriftliga eller muntliga upplysningar som utskottet behöver för beredningen av ett ärende. Landskapsregeringen ska dessutom överlämna de utredningar och redogörelser som ett utskott begär i frågor som hör till utskottets ansvarsområde.

55 §

Sakkunniga

Utskotten kan höra sakkunniga.

56 §

Utlåtande av ett annat utskott

Ett utskott kan i ett ärende som remitterats till utskottet begära ett utlåtande av ett annat utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

I frågor som hör till ett utskotts uppgiftsområde kan utskottet på eget initiativ ge ett utlåtande till ett annat utskott som bereder ett förslag till en landskapslag eller ett budgetförslag. Utlåtandet ska ges inom tio dagar från det ärendet remitterades till det handläggande utskottet.

57 §

Behandlingen i utskotten

Utskotten ska i samband med behandlingen av ett ärende hålla sig inom ärendets gränser vilka definieras av det förslag som ligger till grund för behandlingen.

De lagförslag och motioner som gäller ett och samma ärende ska behandlas i ett sammanhang och när inte särskilda skäl kräver det ska ett gemensamt betänkande lämnas om dem. Utskottet ska dock se till att ett betänkande om ett lagförslag inte fördröjs av att ärendena behandlas i ett sammanhang.

När utskottet har fått den information som behövs för att avgöra ärendet förs en förberedande diskussion. Under diskussionen har medlemmarna tillfälle att uttala sin åsikt om ärendet i dess helhet. Under ordförandens ledning genomgår ärendet därefter en detaljerad behandling där utskottet beslutar om sina förslag och om motiveringarna i betänkandet. Utskottets sek-

reterare utarbetar därefter ett utkast till ett betänkande som justeras vid ett kommande utskottsmöte om inte utskottet beslutat annat. Det som sägs om betänkanden gäller i tillämpliga delar även för utlåtanden.

För omröstningar i utskotten gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om omröstningar i plenum. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Om en medlem begär det ska ett ärende bordläggas en gång till ett senare utskottssammanträde som äger rum tidigast följande dag men senast vid tiden för nästföljande ordinarie möte. Därefter bordläggs ärendet bara om utskottet så beslutar.

Utskottet kan inom sig välja en företrädare som i stället för ordföranden presenterar ett betänkande i plenum. Detta ska anges i betänkandet.

58 §

Utskottens betänkanden och utlåtanden

Utskottens betänkanden och utlåtanden ska vara så kortfattade som möjligt. Utskottens förslag ska läggas fram i form av klämmor. Ett betänkande eller utlåtande kan vara gemensamt för lagförslag och motioner som rör samma sak.

I betänkanden och utlåtanden antecknas de medlemmar som deltagit i den avgörande behandlingen av ärendet. Om en medlem bara delvis deltagit i denna behandling ska detta anges.

I betänkandet eller utlåtandet antecknas även om ett beslut helt eller delvis har tillkommit efter omröstning och vilka medlemmar som biträdde beslutet.

Betänkanden, utlåtanden och expeditioner från utskotten undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren.

59 §

Reservationer

En utskottsmedlem som inte har omfattat utskottets beslut har rätt att foga en skriftlig reservation till utskottets betänkande utan att betänkandet därigenom försenas. Reservationer bör anmälas när utskottet har fattat sitt beslut och föreläggas utskottet till granskning senast vid justeringstillfället.

En reservation ska motsvara den ståndpunkt som undertecknarna företrädde i den avgörande behandlingen av ärendet. Reservationer ska vara kortfattade och förslag kan läggas fram i form av klämmor.

Reservationen ska godkännas av utskottet men utskottets granskning får endast utsträcka sig till reservationens formella behörighet.

Det som i denna paragraf sägs om en reservation gäller även då ett utskott ger ett utlåtande till ett annat utskott eller ett yttrande till landskapsregeringen i ett ärende som gäller Europeiska unionen.

60 §

Offentligheten i utskotten

Utskottens betänkanden och utlåtanden i ett ärende blir offentliga när ärendet har slutbehandlats i utskottet. Utskottet kan även besluta att andra handlingar i ett ärende ska bli offentliga. Handlingar som inte är offentliga ska heller inte arkiveras.

Utskottens möten är inte offentliga. Utskottens medlemmar kan dock delge andra lagtingsledamöter vad som framkommit i ett utskotts beredning av ärenden. De ledamöter som på detta sätt har fått del av uppgifter har inte rätt att yppa dem.

Ett utskott kan bestämma att dess sammanträde är offentligt till den del utskottet får upplysningar för behandlingen av ett ärende.

10 kap. Behandlingen av ärenden i plenum

61 §

Tiden för plenum

Plenum hålls enligt en arbetsplan som fastställs av talmanskonferensen. Plenum hålls i första hand måndagar och onsdagar under plenarperioderna.

Tiden för plenum delges ledamöterna under nästföregående plenum.

Ett meddelande om ett sådant plenum som presidiet kallar till under en tid då lagtinget annars inte sammanträder, ska publiceras i minst en lokal tidning med allmän spridning i landskapet.

62 §

Offentligheten i plenum

Lagtingets plena är offentliga, om inte lagtinget av synnerligen vägande skäl beslutar något annat i ett enskilt ärende.

Om talmannen anser att något ärende är av en sådan art att det inte bör behandlas vid ett offentligt plenum eller om tio lagtingsledamöter har anhållit om att något ärende ska behandlas vid ett slutet plenum ska talmannen låta utrymma åhörarplatserna varefter lagtinget avgör om ärendet ska behandlas vid ett offentligt plenum eller inte.

Fattar lagtinget beslut om att ett ärende ska behandlas vid ett slutet plenum ska behandlingen avbrytas och talmannen utsätta tid för detta plenum. Föredragningslistan för ett sådant plenum ska inte offentliggöras.

63 §

Ordningen i plenum

Störande yttringar av bifall eller ogillande tillåts inte i lagtingets plenum.

De som följer ett plenum på lagtingets läktare ska respektera talmannens och kanslikommissionens föreskrifter och övriga anvisningar som gäller upprätthållandet av ordningen. Den som uppträder störande kan genast avvisas. Om det uppstår oordning bland åhörarna har talmannen rätt att avvisa samtliga åhörare.

64 §

Föredragningslistan

Föredragningslistan för ett plenum innehåller en förteckning över de ärenden som tas upp i plenum samt deras behandlingsskede och handlingarna i respektive ärende.

Talmannen beslutar om föredragningslistan för plenum. När ärenden tas upp på föredragningslistan ska lagtingets tidigare beslut samt de planer som godkänts av talmanskonferensen beaktas.

Talmannen kan ändra den meddelade föredragningslistan och avbryta behandlingen av ett ärende.

Lagtinget kan besluta att en gemensam diskussion tillåts i ärenden som ansluter sig till varandra.

Föredragningslistan ska delas ut till lagtingsledamöterna före plenum och publiceras på lagtingets hemsida.

65 §

Anmälan

I början av plenum sker närvaroregistrering genom namnupprop eller elektroniskt.

En ledamot som infinner sig i plenum efter närvaroregistreringen antecknas som närvarande efter det hon eller han anmält sig hos talmannen.

Den ledamot som är förhindrad att delta i lagtingsarbetet under pleniperioder bör skriftligen anhålla om ledighet och samtidigt ange orsaken till frånvaron.

66 §

Registrering av frånvaro

Uppgifter om frånvaro från plenum och om orsaken till frånvaron antecknas i protokollen från plenum.

67 §

Ledande av plenum

Talmannen leder plenum och upprätthåller ordningen där samt lägger fram besluts- och omröstningsförslagen.

68 §

Anföranden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller i den här arbetsordningen har varje ledamot rätt att tala fritt och att yttra sig i alla frågor som behandlas och om lagligheten av allt som sker i lagtinget. Ingen får dock tala förrän ordet tilldelats henne eller honom och ingen får uttala sig utom protokollet. Talmanskonferensen kan fatta beslut om rekommenderade taltider samt för enskilda debatter besluta om tidsbegränsningar av anföranden.

I plenum får lagtingsledamöterna ordet i den ordning de anmält sig genom handuppräckning eller på något annat godtagbart sätt. Anhåller flera samtidigt om ordet bestämmer talmannen ordningsföljden. Ordet för anförande kan ges med företräde till

- 1) lanrådet,
- 2) vicelanrådet i lanrådets ställe, under förutsättning att lanrådet är förhindrad samt har anmält att vicelanrådet ska representera lanrådet,
- 3) en minister i landskapsregeringen vid presentation av ärenden som ministern ansvarar för,
- 4) en ledamot som är ordförande för ett lagtingsorgan vid presentationen av lagtingsorganets betänkande eller den ledamot som organet valt att presentera betänkandet,
- 5) en företrädare för ett utskott som lämnat ett utlåtande till ett annat utskott, vid presentationen av det senare utskottets betänkande,
- 6) den första undertecknaren av en reservation efter de övriga presentationsanförandena,
- 7) den första undertecknaren av en motion i remissdebatten om motionen samt
- 8) företrädare för lagtingsgrupperna enligt vad som bestäms i 69 §.

Den som yttrar sig ska stå i talarstolen men kortfattade uttalanden kan göras från platsen. Talmannen kan av särskilda skäl medge att också längre anföranden får framföras från platsen. Talmannen kan även uppmana en talare att oberoende av anförandets längd framföra detta från talarstolen.

Varje talare bör noga hålla sig till den sak som behandlas. Talmannen ska uppmana den som avviker att hålla sig till saken. Åtlyder talaren inte uppmaningen kan talmannen besluta att anförandet ska avbrytas.

69 §

Gruppenföranden

Vid behandlingen av ärenden i lagtinget tillåts gruppanföranden i enlighet med vad talmanskonferensen beslutar.

70 §

Repliker

Talmannen kan utan hinder av 68 § enligt eget övervägande och i den ordning hon eller han bestämmer låta lagtingets och landskapsregeringens ledamöter besvara ett anförande i en replik.

En replik får räcka längst en minut och varje talare får högst två repliker till samma huvudanförande. Talmannen kan på talmanskonferens rekommendation besluta om andra regler för inskränkande av rätten till replik.

Replik ska begäras under en annan ledamots anförande eller omedelbart efter dess slut.

71 §

Första och andra behandling av lagförslagen

Ett ärende som innefattar ett förslag till en landskapslag eller lag tas upp till två behandlingar i plenum utifrån utskottets betänkande.

I den första behandlingen föredras utskottets betänkande och en allmän diskussion förs i ärendet. När den allmänna diskussionen avslutats tas lagförslaget upp till en detaljerad behandling då det fattas beslut om lagförslagets innehåll. I den detaljerade behandlingen kan lagförslagets innehåll konstateras ha blivit godkänt utan behandling paragraf för paragraf till den del det inte i handlingarna ingår något förslag till bestämmelser som avviker från betänkandet och sådana förslag inte heller har lagts fram i den ordning som bestäms i 75 §.

I den första behandlingen får förslag om att lagförslaget ska förkastas inte läggas fram.

Under den första behandlingen kan lagtinget återremittera ärendet till det utskott som har berett det eller remittera det till ett annat utskott.

I den andra behandlingen, som hålls tidigast den andra dagen efter att den första behandlingen har avslutats, beslutar lagtinget om lagförslaget ska godkännas sådant det godkänts i den första behandlingen eller om det ska förkastas samt om eventuella uttalanden från lagtinget med anledning av ärendet.

72 §

Enda behandling

Andra ärenden än de som avses i 71 § som lagtinget ska fatta beslut om och som inte särskilt regleras tas upp till en enda behandling i plenum. I början av behandlingen föredras utskottets betänkande. Efter diskussion tas ärendet upp till en detaljerad behandling då beslut fattas.

Betänkandenas motiveringar ska godkännas i en enda behandling. Motiveringarna till betänkanden gällande förslag till en landskapslag eller lag ska godkännas i en enda behandling efter ärendets andra behandling.

73 §

Bordläggningar

Under en enda, första och andra behandling samt under en remissdebatt ska ett ärende bordläggas till ett nära förestående plenum om två lagtingsledamöter begär det. Därefter kan ärendet bordläggas en gång om lagtinget så beslutar. Om ett ändringsförslag har aviserats enligt 74 § ska ärendet bordläggas en gång om minst två ledamöter begär det.

Utskottens betänkanden föredras för kännedom när de första gången tas upp vid plenum och de upptas därefter till behandling vid ett nära förestående plenum.

I övriga ärenden där inget särskilt är stadgat beslutar lagtinget om bordläggning ska ske.

När en ledamot begär bordläggning ska hon eller han samtidigt föreslå en tid för bordläggningen. Om förslaget till bordläggningstid inte har vunnit understöd och bordläggningen är bestämd, anger talmannen en dag för det plenum vid vilket ärendet på nytt ska föredras.

Innan ett ärende bordläggs ska samtliga ledamöter som under ärendets behandling har begärt ordet före bordläggning har konstaterats eller beslutats, beredas tillfälle att yttra sig.

Om ett förslag till en kläm med en uppmaning till landskapsregeringen att vidta åtgärder, har väckts i plenum i samband med ett lagstiftningsärende och förslaget inte har behandlats i ett utskott eller inte ingår i någon reservation till ett betänkande ska förslaget bordläggas till följande plenum för att då antingen antas oförändrat eller förkastas.

74 §

Avisering av ett ändringsförslag

Om en ledamot avser att lägga fram ett förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behandlingen ska förslaget framföras och motiveras under den allmänna diskussionen i ärendet.

75 §

Ändringsförslagen

Förslag till ändringar i det förslag som ligger till grund för behandlingen ska läggas fram i den detaljerade behandlingen av förslaget.

Ett förslag som en lagtingsledamot har lagt fram i plenum och som inte finns i handlingarna ska lämnas skriftligen till talmannen. Förslaget delas ut till lagtingsledamöterna innan beslut fattas i ärendet. Ett förslag om förkastande i ett lagstiftningsärende behöver inte lämnas skriftligen.

76 §

Ett annat förslag till grund för behandlingen

Under den allmänna diskussionen under ärendets första behandling kan en ledamot framföra ett yrkande om att ett annat förslag som tidigare legat till grund för behandling av ärendet, ska läggas till grund för behandlingen. Efter det lagtinget fattat beslut om yrkandet fortsätter den allmänna diskussionen.

77 §

Förslag som avbryter behandlingen

Om det framställs ett sådant förslag vars godkännande skulle avbryta den sakliga behandlingen av ärendet fattas beslut om detta innan en fortsatt diskussion i själva ärendet tillåts.

78 §

Behandlingen av budgetförslagen

Med budgetförslag avses förslag till budget, till tilläggsbudget, till kompletterande budgetförslag, till framställning om extra anslag samt till bemyndigande till en landskapsgaranti eller ett annat ekonomiskt åtagande. Ett budgetförslag tas upp till enda behandling i plenum utifrån finans- och näringsutskottets betänkande. I början av behandlingen förs en allmän diskussion.

Efter avslutad diskussion behandlas förslaget till budget i detalj. Avdelningar och kapitel i dem konstateras ha blivit godkända enligt betänkandet, om förslag till ändring av dem inte har aviserats.

Ett förslag om att ett nytt anslag som inte ingår i landskapsregeringens budgetförslag eller något annat beslut ska tas in i budgeten beaktas i plenum endast om förslaget har väckts genom en budgetmotion eller finns i utskottets betänkande.

Om lagtinget inte godkänner finans- och näringsutskottets betänkande utan ändringar återremitteras ärendet till utskottet. Utskottet kan då antingen omfatta lagtingets beslut eller föreslå ändringar i det. Om utskottet föreslår ändringar, ska lagtinget besluta att de antingen godkänns eller förkastas.

Om landskapets budget inte publiceras i Ålands författningssamling före finansårsskiftet, ska utskottet föreslå hur förslaget till budget temporärt ska tillämpas som budget. Ett sådant utskottsförslag behandlas i tillämpliga delar i samma ordning som förslaget till budget.

Vid behandlingen av ett förslag till en tilläggsbudget tillämpas samma regler som för behandlingen av ett budgetförslag. Lagtinget kan på förslag av finans- och näringsutskottet besluta att en tilläggsbudget får tillämpas från och med ett bestämt datum.

79 §

Besluts- och omröstningsförslag

När diskussionen i ett ärende har förklarats avslutad redogör talmannen för de framlagda förslagen. Om en anmärkning mot talmannens redogörelse framförs och om talmannen finner att anmärkningen är befogad ska hon eller han rätta redogörelsen. Om talmannen anser att anmärkningen inte ger anledning till en rättelse ska lagtinget fatta beslut om detta.

Efter redogörelsen lägger talmannen fram ett förslag om i vilken ordning omröstningarna om förslagen ska verkställas. Finns det flera förslag till beslut föreslår talmannen i vilken ordning de ska behandlas. Förslagen ställs mot varandra endast till de delar de är oförenliga. Finns det flera än två oförenliga förslag till beslut ska om möjligt de två förslag som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen upptas först till omröstning. Det förslag som då får flest röster ställs därefter mot det kvarvarande förslag som mest avviker från det förslag som ligger till grund för behandlingen. Därefter fortsätter omröstningen på samma sätt till dess att ett enda motförslag till det förslag som ligger till grund för behandlingen finns kvar. Ett förslag som avser totalt förkastande av det förslag som ligger till grund för behandlingen ska dock tas upp sist till omröstning mot det förslag som segrat bland de övriga förslagen. Om ett krav har ställts på att talmannens förslag till omröstningsordning ska ändras och om kravet enligt talmannens mening inte är motiverat ska lagtinget besluta om omröstningsordningen.

När omröstningsordningen har blivit godkänd lägger talmannen fram ett omröstningsförslag så att svaret ja eller nej uttrycker lagtingets beslut.

Ett förslag som inte har fått understöd tas inte upp till omröstning. Det samma gäller sådana förslag som inte i sak hör hemma i ärendet.

Debatter om frågor som avses i denna paragraf tillåts inte. Inte heller tillåts omröstningar om huruvida en omröstning ska verkställas eller inte.

80 §

Omröstningssätt

En omröstning verkställs genom uppstigning, genom öppen omröstning efter namnupprop eller elektroniskt.

Vid en omröstning genom uppstigning uppmanar talmannen först de ledamöter som röstar "ja" att resa sig. Talmannen avger sin röst muntligt omedelbart när hon eller han uppmanat de röstande att resa sig. Därefter uppmanar talmannen de som röstar "nej" att resa sig. Talmannen konstaterar därefter om det föreligger majoritet för "ja" eller "nej".

Om en omröstning som förrättats genom uppstigning inte har givit ett tydligt svar enligt talmannens uppfattning, verkställs en öppen omröstning. En öppen omröstning ska också verkställas om två lagtingsledamöter begär det. Talmannen kan också i andra fall besluta att en öppen omröstning ska förrättas.

Bestämmelser om omröstningsförfarandet vid val ingår i kapitel 12.

81 §

Omröstningsresultatet

Talmannen konstaterar omröstningsresultatet.

Om en öppen omröstning eller en elektronisk omröstning har förrättats ska det antecknas i protokollet hur var och en har röstat och vilka som har varit frånvarande vid omröstningen.

11 kap. Lagtingshandlingarna

82 §

Lagtingets svar och skrivelser

Lagtingets beslut om svar på presidentens framställningar och meddelanden sänds till republikens president och lagtingets beslut om att anta en landskapslag sänds till justitieministeriet och Ålandsdelegationen. Besluten sänds samtidigt till landshövdingen för kännedom.

Initiativ som ska föreläggas riksdagen och som godkänts av lagtinget sänds till regeringen.

Om lagtinget har antagit ett förslag till en framställning om beviljande av ett extra anslag sänds beslutet till Ålandsdelegationen.

Alla beslut som nämns i denna paragraf samt övriga lagtingsbeslut som landskapsregeringen ska verkställa meddelas landskapsregeringen genom skrivelser från lagtinget.

Lagtingets beslut skrivs under av talmannen och vicetalmännen när de har justerats. Talmannens beslut undertecknas av talmannen och kontrasteras av lagtingsdirektören. Övriga utgående expeditioner undertecknas av lagtingsdirektören.

Vid valperiodens sista plenum meddelas vilka ärenden som inte har slutbehandlats och som därför har förfallit.

83 §

Protokollen från plenum

Över besluten i plenum förs ett *beslutsprotokoll*. I det antecknas även uppgifter om behandlingen av ärendena. Om en lagtingsledamot inte har omfattat ett beslut i plenum har hon eller han rätt att anmäla en avvikande mening till protokollet. En ledamot som inte varit närvarande vid ett plenum har rätt att anmäla till protokollet att hon eller han inte deltagit i beslutet men får inte framställa någon anmärkning mot beslutet. Protokollet upprättas av lagtingsdirektören och undertecknas av talmannen och lagtingsdirektören. Protokollet blir offentligt när det har undertecknats.

Över debatterna i plenum förs ett *plenarprotokoll*. Ett anförande som tas in i detta protokoll lämnas till talaren för att granskas. Anförandets sakinhåll får inte ändras. Om talaren inte inom tre dagar återställt anförandet anses det ha blivit godkänt om inte talaren av särskilda skäl reserverats längre tid för godkännande. Därefter bör yttrandena göras tillgängliga för allmänheten. Om en talare har ändrat sitt yttrande i sak kan ärendet prövas av justeringsutskottet som kan anmäla till lagtinget att ändringen inte har godkänts.

84 §

Justering

Om det ankommer på lagtingets kansli att ansvara för justeringen av lagtingets beslut och det i enskilda fall råder oklarhet kan saken hänskjutas till talmanskonferensen för beslut.

12 kap. Lagtingets förvaltning

85 §

Kanslikommissionen

Till lagtingets kanslikommission hör talmannen och vice talmännen samt två ledamöter jämte ersättare som lagtinget valt inom sig.

Kanslikommissionen är beslutför med fyra medlemmar. Kanslikommissionen kan avgöra ett ärende också med tre medlemmar närvarande om de är eniga om beslutet. Vid lika röstetal är ordförandens röst utslagsgivande.

Talmannen är kanslikommissionens ordförande och vid förfall för henne eller honom är en vicetalmän ordförande. Föredragande i kanslikommissionen är lagtingsdirektören samt de andra tjänstemän vid lagtingets kansli som kanslikommissionen har förordnat till föredragande.

86 §

Kanslikommissionens uppgifter

Kanslikommissionen ska

- 1) uppgöra ett förslag till budget för lagtinget enligt 2 mom.,
- 2) övervaka lagtingets ekonomiska förvaltning som sköts av landskapsregeringens finansavdelning i enlighet med motsvarande bestämmelser som för landskapsregeringen,
- 3) besluta om betalningen av lagtingets utgifter om inte uppgiften delegerats,
- 4) sköta de uppgifter som enligt landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli ankommer på kanslikommissionen,
- 5) föra en förteckning över de lagtingsledamöter som har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp,
- 6) fastställa reglerna för stödet till lagtingsgrupperna samt
- 7) besluta om övriga ärenden som den enligt lag, denna arbetsordning, ett reglemente eller en instruktion ska avgöras av kanslikommissionen.

Vid uppgörande av förslag till lagtingets budget ska landskapslagen om landskapets finansförvaltning iakttas i tillämpliga delar. Förslag till budget ska tas in i landskapsregeringens budgetförslag. Kanslikommissionen kan begära ett förslag till budget för Ålands delegation i Nordiska rådet från delegationen.

87 §

Lagtingets kansli

Lagtingkansliets uppgift är att skapa förutsättningar för lagtinget att fullgöra sina uppgifter.

Vid lagtingets kansli finns tjänster som lagtingsdirektör, biträdande lagtingsdirektör, utskottssekreterare, en bibliotekarie och en kanslisekreterare. Därtill kan det anställas ytterligare tjänstemän och personal i arbetsavtalsförhållande.

88 §

Lagtingsdirektören

Lagtingsdirektören, som väljs av lagtinget efter att tjänsten varit ledig-anslagen, är sekreterare för lagtinget och chef för lagtingets kansli.

När lagtingsdirektörens tjänst är vakant eller lagtingsdirektören är förhindrad att sköta sina uppgifter sköts uppgifterna av biträdande lagtingsdirektören. Om också biträdande lagtingsdirektören är förhindrad att sköta lagtingsdirektörens uppgifter, kallar talmannen en person som hon eller han finner lämplig att sköta uppgifterna.

89 §

Revisionen av lagtinget

Granskningen av hur lagtingets och Ålands delegation i Nordiska rådets medel bokförts och använts ska skötas av Landskapsrevisionen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen.

13 kap.**Val i lagtinget**

90 §

Allmänt om val i lagtinget

Detta kapitel tillämpas vid val för vilka det inte finns särskilda bestämmelser.

Lagtinget förrättar val under ledning av talmannen som kan utse två ledamöter som tillsammans med lagtingsdirektören biträder vid granskningen och räkningen av valsedlarna samt då valresultatet fastställs.

Vid val tillåts ingen diskussion om annat än kandidaternas valbarhet och valets laglighet i övrigt om inte annat bestäms i denna arbetsordning. En allmän diskussion är dock tillåten när en sådan befattning som varit ledig-anslagen ska besättas.

91 §

Tidpunkten för val

När lagtinget sammankommer till plenum efter lagtingsval ska val av ledamöter och ersättare i lagtingets utskott förrättas senast den andra dagen efter lagtingets öppnande. Val av ledamöter och ersättare i självstyrelsepolitiska nämnden ska förrättas senast den fjärde dagen efter lagtingets öppnande.

Vid valperiodens andra plenum ska talmannen meddela tiden för val av medlemmarna och ersättarna i lagtingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden och kanslikommissionen. Om tiden för val av lagtingets representanter i Nordiska rådet meddelas vid varje arbetsårs andra plenum. Meddelandena om tidpunkterna för valen ska om möjligt ges senast två dagar före valen.

Om det inte strider mot lagtingsordningen kan lagtinget på förslag av talmanskonferensen besluta att framskjuta tidpunkten för ett val som redan är utlyst.

92 §

Val med slutna sedlar

Personval sker med slutna sedlar. Sedlarna avlämnas efter upprop. Omedelbart före valet förrättas ska talmannen visa de närvarande att valurnan är tom.

När valsedlarna har avlämnats räknas de omedelbart och antalet ledamöter som var närvarande vid uppropet och som har utövat sin rösträtt anteck-

nas. Talmannen öppnar sedan valsedlarna, granskar deras giltighet och meddelar vilken kandidat varje röst tillfaller. Samtidigt grupperas valsedlarna efter de angivna kandidaterna. Ogiltiga valsedlar förs till en särskild grupp. Förklarar talmannen att en valsedel är ogiltig ska orsaken omedelbart meddelas lagtinget.

En valsedel är ogiltig:

- 1) om det antecknats fler än en kandidat på valsedeln,
- 2) om en kandidat betecknats så att det inte tydligt framgår vilken person som avses,
- 3) om valsedeln försetts med särskilt kännetecken eller om det har gjorts en annan obehörig anteckning på den. En uppgift om en kandidats yrke eller hemort eller en sådan anteckning som endast avser ett förtydligande gör inte valsedeln ogiltig,
- 4) om en annan valsedel än en som är avsedd för valet har använts samt
- 5) om en kandidat som inte har ansökt om en lediganslagen tjänst har antecknats på valsedeln.

93 §

En person utses

Val av en enda person sker på så sätt att varje ledamot antecknar sin kandidat på en blank valsedel. Detsamma gäller då en enda person jämte ersättare ska utses. Valet av ersättaren förrättas separat. För fyllnadsväl finns särskilda regler.

Den som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna förklaras vald. Uppnås inte en sådan röstövertikt förrättas ett nytt val mellan de två som vid den första omröstningen har nått det högsta röstetalet. Vid denna omröstning förklaras den som har fått de flesta rösterna vald och om det uppkommer lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Valet av lantrådet regleras i 105 §.

94 §

Flera personer utses

Då två eller flera personer ska utses samtidigt förrättas proportionella val med kandidatlistor.

95 §

Kandidatlistor

En kandidatlista ska vara skriftlig och innehålla de föreslagna kandidaternas namn. Överst på listan anges vilket val som avses och därunder ska kandidaternas namn i bestämd ordningsföljd antecknas så att det inte kan uppstå oklarhet om vem som avses.

På en kandidatlista vid ett val där också en personlig ersättare för den valda utses ska kandidaterna upptas parvis så att den först nämnda föreslås som ordinarie kandidat och den senare som personlig ersättare för henne eller honom.

En kandidatlista ska vara daterad och undertecknad av minst två ledamöter. Samma person får inte underteckna flera än en kandidatlista. Har så skett ska talmannen ta bort hennes eller hans underskrift från alla kandidatlistor i valet. En kandidat får inte underteckna en lista där hon eller han själv är uppställd.

Om det fordras ett skriftligt samtycke för valet från kandidaterna ska samtycket bifogas kandidatlistan.

96 §

Tiden då kandidatlistor ska lämnas in

Den första undertecknaren på en kandidatlista ska som ombud lämna in listan till lagtingets kansli senast klockan 15.00 dagen före valet. En lista som då konstateras vara formellt bristfällig får rättas av ombudet och lämnas in på nytt före klockan 15.30 samma dag utom när bristen beror på att ett tillräckligt antal lagtingsledamöter inte undertecknat listan. I kansliet ska listorna vara tillgängliga för ledamöterna till klockan 16.00 samma dag. En kandidatlista som lämnats in efter utsatt tid lämnas utan avseende.

Talmannen avgör om en inlämnad lista kan godkännas. Före valet ska talmannen delge lagtinget orsaken till att en kandidatlista inte har godkänts.

97 §

Avlägsnande av namn

Den som är uppställd som kandidat på flera listor har rätt att få sitt namn avlägsnat från alla listor utom en under förutsättning att detta anmäls till kansliet senast klockan 16.00 dagen före valet.

Är samma person uppställd som kandidat på flera listor har de som undertecknat en sådan lista rätt att stryka hans eller hennes namn från sin lista och införa ett nytt namn i stället. Ett nytt namn kan också införas i stället för en kandidat vars namn avlägsnats. Anmälan om nämnda åtgärder bör göras av ombudet till kansliet före klockan 09.00 på valdagen.

Om en kandidat ännu klockan 09.00 på valdagen förekommer på flera än en kandidatlista har talmannen rätt att genom lottning avlägsna hans eller hennes namn från alla listor utom en.

Vid sådana val där kandidaternas skriftliga samtycke behövs ska talmannen avlägsna kandidater som samtyckt till att vara kandidat på två eller flera listor, från samtliga kandidatlistor. Har en ordinarie kandidat blivit struken ska talmannen stryka även hans eller hennes personliga ersättare från listan.

98 §

Återkallande av en kandidatlista

En kandidatlista får senast klockan 10.00 på valdagen återkallas skriftligt av samma ledamöter som undertecknat listan.

99 §

Sammanställning av kandidatlistor

Om två eller flera godkända kandidatlistor föreligger klockan 10.00 på valdagen ska de uppställda kandidaterna sammanställas i en valsedel så att de olika listorna avgränsas och förses med ordningsnummer samt en ruta tecknas framför varje ordinarie kandidats namn. Denna valsedel mångfaldigas och används vid valet.

Vid valet ska den som röstar utmärka den kandidat åt vilken hon eller han ger sin röst med ett kryss i rutan framför namnet.

100 §

Endast en kandidatlista

Har endast en kandidatlista blivit godkänd verkställs inte någon särskild valförrättning utan talmannen förklarar så många kandidater, räknat från listans början, som ska utses vid valet som ordinarie medlemmar. De övriga på listan förklaras valda till ersättare.

101 §

Rösträkning

Rösträkningen sker på följande sätt:

- 1) varje ordinarie kandidats röstetal bestäms genom att de godkända valsedlar på vilka hennes eller hans namn blivit förkryssat räknas samman och
- 2) varje kandidatlistas röstetal bestäms genom en sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater.

102 §

Valresultatet fastställs

Valresultatet fastställs på följande sätt:

- 1) kandidaterna på samma kandidatlista sätts i ordningsföljd efter fallande röstetal och tilldelas därefter ett jämförelsetal på så sätt att den första kandidaten till jämförelsetal får listans hela röstetal, den andra hälften, den tredje tredjedelen, den fjärde fjärdedelen och så vidare och
- 2) alla kandidaters namn upptecknas på nytt i ordningsföljd enligt storleken på deras jämförelsetal så att vid varje kandidats namn antecknas jämförelsetalet.

När samtliga kandidater ordnats efter avtagande jämförelsetal förklarar talmannen de främsta kandidaterna valda till det antal som är bestämt för valet.

Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

103 §

Personliga ersättare

Personlig ersättare för den som blivit vald blir den som har upptagits i par med den valde på kandidatlistan. Avgår den valde förrättas fyllnadsval.

När personliga ersättare inte är föreskrivna bestäms ersättare för varje kandidatlista på så sätt att de som följer närmast efter de valda kandidaterna utses till ersättare. Ytterligare ersättare utses enligt jämförelsetalen bland de kandidater som inte tidigare förklarats valda.

104 §

Fyllnadsval

Om en ordinarie medlem avgår ska ett fyllnadsval förrättas. Ifall medlemmen har en personlig ersättare ska ett fyllnadsval förrättas även för ersättaren. Fyllnadsval ska också förrättas då antalet ersättare understiger fastställt minimiantal.

Fyllnadsval till lagtingets utskott, självstyrelsepolitiska nämnden, kanslikommissionen samt av representanterna i Nordiska rådet förrättas med kandidatlistor på samma sätt som då valet avser endast en person.

105 §

Val av lantråd

Talmannens meddelande till lagtinget om vem som föreslås bli lantråd ska föredras för lagtinget och ärendet ska bordläggas till ett senare plenum som hålls tidigast följande dag. Den som föreslås till lantråd ska ha lämnat sitt samtycke innan ärendet föredras för lagtinget. Omröstningen om lanträdet verkställs genom en öppen omröstning efter namnupprop. De ledamöter som godkänner talmannens förslag till lantråd röstar ja, medan de ledamöter som inte godkänner förslaget röstar nej. Om förslaget har fått stöd av mer än hälften av de avgivna rösterna omfattas förslaget till lantråd.

Om ett val av lantråd ska förrättas i en tredje omgång enligt lagtingsordningens 24 § 3 mom. verkställs valet efter namnupprop med valsedlar. Ett sådant val får hållas tidigast tre dagar och senast en vecka efter det att den andra röstningsomgången enligt lagtingsordningens 24 § 3 mom. har ägt rum. På valedeln, där endast lagtingsledamotens namn får finnas, ska lagtingsledamoten skriva namnet på den person som hon eller han röstar på så tydligt att det inte kan uppstå ovisshet om vem som avses eller lämna in en

blank valsedel. Andra valsedlar ska förkastas. Valsedlarna läses upp och räknas.

I protokollet antecknas hur var och en har röstat.

Innan talmannen utser de övriga ministrarna ska de ha lämnat sitt samtycke. När talmannen har utsett ministrarna ska detta meddelas lagtinget för kännedom vid lagtingets närmast därpå följande plenum. Detsamma gäller då talmannen beviljat lantrådet eller en medlem i landskapsregeringen avsked och då en ny medlem i landskapsregeringen har utsetts.

106 §

Val av lagtingsdirektör

Lagtinget väljer lagtingsdirektör sedan tjänsten har utlysts och kansli-kommissionen efter beredning av ärendet har yttrat sig om de sökande. Valet förrättas av lagtinget i enlighet med 93 §.

14 kap. Särskilda bestämmelser

107 §

Lagtingsgrupper

När lagtingsledamöterna har kommit överens om att samverka som en lagtingsgrupp i enlighet med lagtingsordningens 48 § ska lagtingsgruppens sammansättning samt uppgift om vem som är ordförande och viceordförande snarast meddelas till kansli-kommissionen som för en förteckning över grupperna. Talmannen ska därefter meddela i plenum vilka lagtingsgrupper som har bildats.

En ledamot kan inte samtidigt vara medlem i två lagtingsgrupper. Kansli-kommissionen ska fastställa regler för ekonomiskt stöd till lagtingsgrupperna.

108 §

Avbrott i uppdraget som lagtingsledamot

En lagtingsledamot som har valts till ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet ska meddela talmannen om hon eller han ämnar sköta sitt uppdrag som lagtingsledamot eller vara ledamot av riksdagen respektive Europaparlamentet. Meddelandet ska lämnas inom tre dagar efter valet till riksdagen respektive Europaparlamentet.

En ledamot av Finlands riksdag eller Europaparlamentet som valts till lagtingsledamot ska lämna ett meddelande som avses i 1 mom. till lagtingets kansli senast klockan 12.00 dagen efter det hennes eller hans fullmakt som lagtingsledamot har granskats.

Om den valde ämnar vara ledamot av riksdagen eller Europaparlamentet avbryts uppdraget som lagtingsledamot när fullmakten för ersättaren har granskats.

109 §

Förlust av valbarhet

Om en ledamot förlorar sin valbarhet, avgår på grund av ett laga skäl eller av ett skäl som godkänts av lagtinget eller om en ledamot förklaras ha förverkat sitt uppdrag ska lagtingdirektören utan dröjsmål meddela detta till centralnämnden för lagtingsval. Detsamma gäller om ett meddelande om en ledamots frånfalle har gjorts till lagtinget.

110 §

Arvoden och ersättningar

Till ledamöterna utgår arvoden samt övriga ersättningar ur landskapets medel i enlighet med lagtingets beslut eller enligt vad som bestäms i en landskapslag. I lagtingets beslut eller i en landskapslag kan det även intas bestämmelser om att ersättningar av särskilda skäl under en begränsad period ska utgå till tidigare ledamöter av lagtinget. Om ledamöternas pensionsskydd stadgas i en landskapslag.

En ledamot som är förhindrad att delta i lagtingsarbetet på grund av sjukdom eller annat laga förfall ska under tiden för förfallet inte gå miste om sitt arvode. Kanslikommissionen kan besluta att arvode inte ska utgå till ledamöter som av någon annan orsak uteblir från lagtingsarbetet.

Om en utskottsmedlem utan laga förfall eller särskilt tillstånd uteblir från ett utskotts sammanträde kan utskottet anmäla detta till lagtinget som kan döma henne eller honom förlustig sitt arvode eller en del av det.

111 §

Beräkandet av tidsfrister i lagtingsarbetet

Med dagar avses i denna arbetsordning kalenderdagar om inte annat anges. Om en utsatt dag eller den sista dagen av en utsatt tid infaller på en helgdag, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommaraftonen eller på en lördag, anses nästa vardag vara den utsatta dagen eller den sista dagen av den utsatta tiden.

Den tid som satts ut för en åtgärd som ska vidtas under en period då plenum pågår, löper inte under den period då det är uppehåll. Den återstående delen av den utsatta tiden börjar löpa den dag lagtinget sammanträder till plenum på nytt.

112 §

Avvikelser från arbetsordningen

Mindre avvikelser från bestämmelserna i denna arbetsordning kan företas i enskilda fall genom ett enhälligt beslut i lagtinget.

Om inte lagtinget utan ändringar godkänner ett förslag från talmanskonferensen till en ny arbetsordning eller till en ändring av denna arbetsordning ska ärendet överlämnas till förnyad beredning i talmanskonferensen. Därefter tas det upp till slutligt avgörande i plenum.

15 kap.**Ikraftträdande**

113 §

Ikraftträdande

Genom denna arbetsordning upphävs Ålands lagtings beslut den 26 september 2011 om antagande av arbetsordning för Ålands lagting jämte ändringar.

Detta beslut, tillkommet i den ordning som anges i lagtingsordningens 63 §, träder i kraft den 1 november 2015.

Mariehamn den 28 augusti 2015

Ordförande

Britt Lundberg

Sekreterare

Susanne Eriksson

Parallelltext

Ändring av lagtingets arbetsordning

- Talmanskonferensens lagförslag nr 2/2014-2015

1

ARBETSORDNING för Ålands lagting

Gällande lydelse

1 kap. Lagtingsåret

4 §

Sittordningen i plenisalen

I plenisalen är ledamöterna placerade enligt gruppstillhörighet **och grupperna är placerade i storleksordning**. Talmanskonferensen fattar närmare beslut om sittordningen. När lagtinget sammanträder första gången efter ett lagtingsval tar de ledamöter som har uppvisat en godkänd fullmakt dock plats i plenisalen enligt en alfabetisk ordning till dess talmanskonferensen beslutat om sittordningen.

3 kap. Talmännen och talmanskonferensen

11 §

Talmannen och presidiet

Om både talmannen och vicesalmännen är tillfälligt förhindrade att sköta talmansuppdraget vid plenum förs ordet av den utskottsordförande som under längst tid varit ledamot i lagtinget och som är närvarande i plenum. I ett sådant fall föredras endast ärenden **för bordläggning eller** för kännedom samt meddelas tiden för följande plenum och lagtinget fattar inte beslut i andra ärenden om inte särskilt tvingande skäl ger

Föreslagen lydelse

1 kap. Lagtingsåret

4 §

Sittordningen i plenisalen

I plenisalen är ledamöterna placerade enligt gruppstillhörighet. Talmanskonferensen fattar närmare beslut om sittordningen. När lagtinget sammanträder första gången efter ett lagtingsval tar de ledamöter som har uppvisat en godkänd fullmakt dock plats i plenisalen enligt en alfabetisk ordning till dess talmanskonferensen beslutat om sittordningen.

3 kap. Talmännen och talmanskonferensen

11 §

Talmannen och presidiet

(1 – 3 mom. lika som i gällande arbetsordning 11 § 1 – 3 mom.)

Om både talmannen och vicesalmännen är tillfälligt förhindrade att sköta talmansuppdraget vid plenum förs ordet av den utskottsordförande som under längst tid varit ledamot i lagtinget och som är närvarande i plenum. I ett sådant fall föredras endast ärenden (*uteslutning*) för kännedom samt meddelas tiden för följande plenum och lagtinget fattar inte beslut i andra ärenden om inte särskilt tvingande skäl ger anledning till något annat.

anledning till något annat.

Om talmannen vägrat uppta en väckt fråga eller framställa ett omröstningsförslag eller om lagtinget i något annat fall inte åtnöjts med talmannens förfarande hör det till lag- och kulturutskottets uppgifter att skilja mellan lagtinget och dess talman. En ledamot kan i lagtinget väcka förslag om att ett sådant ärende ska hänskjutas till lag- och kulturutskottet. Beslut om att hänskjuta ärendet till utskottet fattas med enkel majoritet.

12 §

Talmanskonferensens uppgifter

Talmanskonferensen har till uppgift att

- 1) föreslå ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen eller andra bestämmelser som rör lagtingets eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete,
- 2) avge yttranden över sådana ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen och Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete som en ledamot eller någon annan tagit initiativ till,
- 3) planera tidtabellen för verksamheten under lagtingsåret,
- 4) väcka förslag om tillsättande av tillfälliga utskott,
- 5) väcka förslag om de arvoden och övriga ersättningar som enligt 106 § tillkommer ledamöterna samt talmannens arvode och fatta beslut om den ersättning för representationskostnader som ska tillkomma talmannen samt
- 6) i övrigt lägga fram förslag till och utfärda anvisningar om hur lagtingsarbetet ska ordnas.

Talmanskonferensen är vidare ett rådgivande organ i följande ärenden som hör till talmannens ansvarsområde:

- 1) förslag om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ärendet,
- 2) förslag om ett meddelande från land-

Om talmannen vägrat uppta en väckt fråga eller framställa ett omröstningsförslag eller om lagtinget i något annat fall inte *nöjer sig* med talmannens förfarande hör det till lag- och kulturutskottets uppgifter att skilja mellan lagtinget och dess talman. En ledamot kan i lagtinget väcka förslag om att ett sådant ärende ska hänskjutas till lag- och kulturutskottet. Beslut om att hänskjuta ärendet till utskottet fattas med enkel majoritet.

12 §

Talmanskonferensens uppgifter

Talmanskonferensen har till uppgift att

- 1) föreslå ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen eller andra bestämmelser som rör lagtingets eller Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete,
- 2) avge yttranden *till berört utskott* över sådana ändringar i lagtingsordningen, arbetsordningen och Ålands delegation i Nordiska rådets organisation eller arbete som en ledamot eller någon annan tagit initiativ till,
- 3) planera tidtabellen för verksamheten under lagtingsåret,
- 4) väcka förslag om tillsättande *av sådana ytterligare utskott som avses i lagtingsordningen samt avge förslag till lagtinget om avskaffande av justeringsutskottet för återstoden av mandatperioden,*
- 5) *utfärda anvisningar om lagtingsledamöternas anmälningar om bindningar och annan motsvarande praxis i frågor som rör ställningen som lagtingsledamot,*
- 6) *fatta beslut i enlighet med 38 § om lantrådets upplysningar,*
- 7) *fatta beslut om när och på vilka villkor gruppanföranden är tillåtna* samt
- 8) *fatta beslut i enlighet med 84 § om justering,*
- 9) i övrigt lägga fram förslag till och utfärda anvisningar om hur lagtingsarbetet ska ordnas.

(2 mom. lika som i gällande arbetsordning 12 § 2 mom.).

Talmanskonferensen är vidare ett rådgivande organ i följande ärenden som hör till talmannens *ansvarsområden*:

- 1) förslag om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ärendet,
- 2) förslag om ett meddelande från

skapsregeringen ska hänskjutas till ett utskott eller inte samt
3) förslag om vid vilket plenum ett ärende ska behandlas.

**4 kap.
Utskotten**

22 §

Självstyrelsepolitiska nämndens möten
Talmannen, eller vid förfall för henne eller honom viceordföranden, sammankallar nämnden så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsregeringen eller minst tre av nämndens ledamöter att nämnden ska sammanträda för en viss fråga ska talmannen sammankalla nämnden utan dröjsmål.

Vid självstyrelsepolitiska nämndens sammanträden förs ett kortfattat protokoll.
Självstyrelsepolitiska nämndens förslag och utlåtanden undertecknas på nämndens vägnar av ordföranden och kontraheras av sekreteraren. Förslag eller utlåtande från självstyrelsepolitiska nämnden till lag-tinget eller landskapsregeringen justeras vid ett sammanträde med de ledamöter som deltagit i ärendets avgörande behandling eller på det sätt som nämnden besluter.

Nämnden är beslutför när två tredjedelar av medlemmarna är närvarande.

**4 kap.
Självstyrelsepolitiska nämnden**

landskapsregeringen ska hänskjutas till ett utskott eller inte samt

3) förslag om vid vilket plenum ett ärende ska behandlas.

(4 mom. lika som i gällande arbetsordning 12 § 4 mom.)

**4 kap.
Självstyrelsepolitiska
nämnden**

13 §

(Lika som i gällande arbetsordning 21 §)

14 §

Självstyrelsepolitiska nämndens möten
Nämnden sammanträder så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsregeringen eller minst tre av nämndens ledamöter att nämnden ska sammanträda för en viss fråga ska nämnden sammankallas utan dröjsmål.

Vid självstyrelsepolitiska nämndens sammanträden förs ett kortfattat protokoll. (*Uteslutning*). Nämnden är beslutför när två tredjedelar av medlemmarna är närvarande.

I övrigt tillämpas i tillämpliga delar samma regler som för utskottens möten.

15- 16 §§

(Lika som i gällande arbetsordning 23 - 24 §§)

**5 kap.
Utskotten**

17 § (Ny)

Utskottens ansvarsområden
När ett beslut fattas om till vilket utskott ett ärende ska remitteras för beredning och vilket eller vilka utskott som ska yttra sig om ett ärende ska hänsyn tas

både till de i 18 – 20 §§ angivna riktlinjerna i fråga om utskottens huvudsakliga ansvarsområden samt till utskottens arbetssituation.

Till utskottens ansvar hör, förutom de ärenden som remitterats till utskotten, även att hålla sig informerade om aktuella EU-ärenden som faller inom respektive utskotts ansvarsområde.

Landskapsregeringen bör hos respektive utskott förankra övergripande frågor som gäller public service, spelmonopol samt postverksamhet.

13 §

Lag- och kulturutskottets ansvarsområde
Till lag- och kulturutskottets uppgifter hör att bereda:

- 1) förslag om eller bifall till ändring eller upphävande av eller avvikelser från självstyrelselagen eller jordförvärvslagen för Åland,
- 2) ärenden som enligt lagtingsordningen kräver kvalificerad majoritet,
- 3) lagförslag angående:
 - a) självstyrelsens grunder, lagtinget samt landskaps- och kommunalförvaltningen,
 - b) allmän ordning och säkerhet,
 - c) utbildning, kultur och idrott,
 - d) media,
 - e) övriga ärenden som inte remitterats till ett annat utskott och
 - f) övriga ärenden som remitterats till utskottet samt
- 4) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde, som är övergripande eller som inte kan hänföras till något annat utskotts ansvarsområde.

14 §

Social- och miljöutskottets ansvarsområde
Till social- och miljöutskottets uppgifter hör att bereda:

- 1) lagförslag angående
 - a) sociala frågor och sysselsättning,
 - b) hälso- och sjukvård,
 - c) hyra och arrende,
 - e) natur- och miljöfrågor, jakt och friluftsliv samt
 - f) övriga ärenden som remitterats till utskottet och
- 2) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

18 §

Lag- och kulturutskottets ansvarsområde
Till lag- och kulturutskottets ansvarsområde hör att bereda:

- 1) förslag om eller bifall till ändring eller upphävande av eller avvikelser från självstyrelselagen eller jordförvärvslagen för Åland,
- 2) ärenden som enligt lagtingsordningen kräver kvalificerad majoritet,
- 3) lagförslag angående:
 - a) självstyrelsens grunder, lagtinget samt landskaps- och kommunalförvaltningen,
 - b) allmän ordning och säkerhet,
 - c) utbildning, kultur och idrott,
 - d) media,
 - e) övriga ärenden som inte remitterats till ett annat utskott och
 - f) övriga ärenden som remitterats till utskottet samt
- 4) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde, som är övergripande eller som inte kan hänföras till något annat utskotts ansvarsområde.

19 §

Social- och miljöutskottets ansvarsområde
Till social- och miljöutskottets ansvarsområde hör att bereda:

- 1) lagförslag angående
 - a) sociala frågor och sysselsättning,
 - b) hälso- och sjukvård,
 - c) hyra och arrende,
 - e) natur- och miljöfrågor, jakt och friluftsliv samt
 - f) övriga ärenden som remitterats till utskottet och
- 2) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

15 §

Finans- och näringsutskottets ansvarsområde

Till finans- och näringsutskottets uppgifter hör att bereda:

- 1) landskapsregeringens förslag till budget och tillägg till budgeten samt budgetmotioner,
- 2) förslag till framställningar om extra anslag samt förslag till bemyndiganden att bevilja landskapsgarantier och andra ekonomiska åtaganden,
- 3) revisionsberättelser som lämnats till lagtinget samt landskapsregeringens årsredovisningar,
- 4) lagförslag angående:
 - a) näringarna och stöd till näringslivet,
 - b) skatter och avgifter,
 - c) byggande, expropriation och fysisk planering,
 - d) trafik och vägar samt
 - e) övriga ärenden som remitterats till utskottet och
- 5) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde. (41/2013)

15 § 2-7 mom

Det **hör också** till finans- och näringsutskottet att genom landskapsregeringen följa förhandlingarna om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänstemän och till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna avtalen. Ett godkännande **är behövligt** när ett avtal har en inte försumbar inverkan på budgeten. Utskottet kan underställa lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

Medan förhandlingar om tjänstekollektivavtal pågår får en medlem av utskottet inte

20 §

Finans- och näringsutskottets ansvarsområde

Till finans- och näringsutskottets ansvarsområde hör att bereda:

- 1) landskapsregeringens förslag till budget, *kompletterande budgetförslag, förslag till tilläggsbudget* samt budgetmotioner,
- 2) förslag till framställningar om extra anslag samt förslag till bemyndiganden att bevilja landskapsgarantier och andra ekonomiska åtaganden,
- 3) revisionsberättelser som lämnats till lagtinget *samt granskningsrapporter i enlighet med 21 § lagtingsordningen,*
- 4) lagförslag som *förutsätter ett anslag i landskapets budget och som föreslås träda i kraft enligt självstyrelselagens 20 § varvid finans- och näringsutskottet kan inhämta ett utlåtande från ett annat berört utskott som företar en sakbehandling i ärendet,*
- 4) lagförslag angående:
 - a) näringarna och stöd till näringslivet,
 - b) skatter och avgifter,
 - c) byggande, expropriation och fysisk planering,
 - d) *infrastruktur* samt
 - e) övriga ärenden som remitterats till utskottet och
- 5) bifall till ikraftträdandet av sådana internationella avtal som hör till utskottets ansvarsområde.

Utskottet har även de uppgifter som regleras i lagtingsordningens 21 § 5-6 mom. samt i 21 §.

21 §

Utskottsbehandling av tjänstekollektivavtal

(1 mom. lika som gällande arbetsordningens 15 § 6 mom.)

Landskapsregeringen är skyldig att fortlöpande informera finans- och näringsutskottet om de förhandlingar som förs till den delen avtalen kan komma att kräva utskottets godkännande.

Det *hör till* finans- och näringsutskottet att genom landskapsregeringen följa förhandlingarna om tjänstekollektivavtal för landskapets tjänstemän och till den del lagtingets godkännande behövs, godkänna avtalen. Ett godkännande *behövs* när ett avtal har en inte försumbar inverkan på

utan utskottets tillstånd yppa vad hon eller han fått del av under ärendets behandling i utskottet.

Utskottet ska för varje år avge en skriftlig redogörelse beträffande handläggningen av ärenden som rör tjänstekollektivavtal till lagtinget

budgeten. Utskottet kan underställa lagtinget sitt beslut i ärendet för fastställelse.

(3-4 mom. lika som gällande arbetsordnings 15 § 3-4 mom.)

(Uteslutning av gällande 15 § 5 mom.)

Finans- och näringsutskottet ska för varje år till lagtinget avge en skriftlig redogörelse beträffande handläggningen av ärenden som rör tjänstekollektivavtal.

16 §

Justeringsutskottets ansvarsområde

Till justeringsutskottet hör att övervaka att lagtingets expeditioner överensstämmer med dess beslut samt att justera lagtingets protokoll.

22 §

Justeringsutskottets ansvarsområde

Till justeringsutskottet hör att övervaka att lagtingets expeditioner överensstämmer med dess beslut (*uteslutning*). *Justeringsutskottet kan helt eller delvis delegera uppgiften till lagtingets kansli.*

Om lagtinget beslutat att för återstoden av mandatperioden avskaffa justeringsutskottet i enlighet med lagtingsordningen 21 § ankommer uppgiften på lagtingets kansli enligt vad som närmare bestäms i 84 §.

23 §

Ytterligare utskott

Om ytterligare utskott tillsätts i enlighet med lagtingsordningens 21 § ska det samtidigt bestämmas vilka utskottets uppgifter är, hur många ledamöter samt ersättare utskottet ska ha samt för vilken tid utskottet tillsätts.

För dessa utskott tillämpas i övrigt samma regler som för de permanenta utskotten.

17 §

Antalet medlemmar i utskotten

Lagtinget beslutar om antalet medlemmar och ersättare i tillfälliga utskott.

(24 § 1 mom. lika som i gällande arbetsordning 17 § 1 mom.).

(Uteslutning, se 23 §)

18 §

Utskottens mandattid

Justeringsutskottet får, om det behövs, fortsätta sin verksamhet även efter valperi-

(25 § 1 mom. lika som i gällande arbetsordning 18 § 1 mom.)

Justeringsutskottet får, om det behövs, fortsätta sin verksamhet även efter valpe-

odens utgång för slutförande av på utskottet ankommande uppdrag.

riodens utgång för slutförande av på utskottet ankommande uppdrag. *Mandattiden för medlemmarna i justeringsutskottet upphör omedelbart om lagtinget har beslutat att avskaffa utskottet.*

(26 § lika som i gällande arbetsordning 19 §)

20 §

Befrielse från medlemskap i utskotten

Den som förut blivit vald till ledamot i ett utskott har rätt att avsäga sig medlemskap i ytterligare utskott.

Lagtinget kan pröva om en utskottsmedlem på grund av ett annat förhinder, på begäran kan befrias från sitt medlemskap i ett utskott eller från något annat uppdrag som hon eller han har utsetts till genom ett val i lagtinget.

5 kap. Övriga organ

27 §

Befrielse från medlemskap i utskotten

Den som (*uteslutning*) blivit vald till ledamot i ett utskott har rätt att avsäga sig medlemskap i ytterligare utskott.

(2 mom. lika som i gällande arbetsordning 20 § 2 mom.)

6 kap. Övriga organ

(28 lika som i gällande arbetsordning 60 §)

6 kap. Ärenden i lagtinget

28 §

Motioner

En budgetmotion får inte väckas innan landskapsregeringen har lämnat sitt budgetförslag till lagtinget och motionen ska lämnas in senast klockan 12.00 den **tionde november året före finansåret**. En budgetmotion med anledning av ett förslag till en tilläggsbudget eller ett kompletterande budgetförslag ska lämnas in senast klockan 12.00 den fjärde dagen efter det att förslaget upptagits för kännedom på föredragningslistan.

7 kap.

Ärenden i lagtinget

(30-31 §§ lika som i gällande arbetsordning 26-27 §§)

32 §

Motioner

(1 mom. lika som i gällande arbetsordning 28 § 1 mom.)

En budgetmotion får inte väckas innan landskapsregeringen har lämnat sitt budgetförslag till lagtinget och motionen ska lämnas in senast klockan 12.00 den *elfte dagen efter det att budgetförslaget har tagits upp för kännedom på lagtingets föredragningslista*. En budgetmotion med anledning av ett förslag till en tilläggsbudget eller ett kompletterande budgetförslag ska lämnas in senast klockan 12.00 den fjärde dagen efter det att förslaget upptagits för kännedom på föredragningslistan.

(3 - 6 mom. lika som i gällande arbets-

29 §

Medborgarinitiativ

Initiativtagarna ska i initiativet försäkra att de enligt valregistermyndighetens röst-rättsregister var röstberättigade i det senaste lagtingsvalet. Under personernas egenhändiga namnunderskrifter ska deras namn, titel, yrke eller syssla och adress antecknas tydligt. Underskrifterna ska tydligt numreras.

31 §

Landskapsregeringens meddelande om re-geringsprogrammet

Det meddelande om regeringsprogrammet som landskapsregeringen överlämnar **innan den tillträder** ska inte utskottsbe-handlas.

34 §

Lantrådets upplysning

En upplysning i en aktuell fråga från lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, vicelantrådet eller en minister ges till lag-tinget utanför föredragningslistan vid en tidpunkt som avtalas med talmannen.

Talmannen beslutar på rekommendation av talmanskonferensen om en diskussion ska tillåtas med anledning av upplysningen. I en sådan diskussion ger talmannen ordet enligt eget övervägande och när talmannen anser att saken diskuterats tillräckligt förklarar hon eller han diskussionen avslutad.

ordning 28 § 3-6 mom.)

33 §

Medborgarinitiativ

(1 – 2 mom. lika som i gällande arbets-ordning 29 § 1-2 mom.)

Undertecknarna ska i initiativet för-säkra att de enligt valregistermyndighetens rösträttsregister var röstberättigade i det senaste lagtingsvalet. Under personernas egenhändiga namnunderskrifter ska deras namn, titel, yrke eller syssla och adress antecknas tydligt. Underskrifterna ska tydligt numreras.

(4 – 7 mom. lika som i gällande arbets-ordning 29 § 4 – 7 mom.)

(34 § lika som i gällande arbetsordning 30 §)

35 §

Landskapsregeringens meddelande om re-geringsprogrammet

Det meddelande om regeringspro-grammet som landskapsregeringen över-lämnar *i samband med att den tillträder* ska inte utskottsbehandlas.

(2 – 3 mom. lika som i gällande arbets-ordning 31 § mom. 2 – 3)

36 – 37 §§

(Lika som i gällande arbetsordning 31-32 §§)

38 §

Lantrådets upplysning

En upplysning i en aktuell fråga från lantrådet eller på uppdrag av lantrådet vicelantrådet eller en minister, *kan ges till lagtinget om inte talmanskonferensen av särskilda skäl beslutar att upplysningen inte ska ges. En sådan upplysning* ges utanför föredragningslistan vid en tidpunkt som avtalas med talmannen.

Talmanskonferensen beslutar om en dis-kussion ska tillåtas med anledning av upp-lysningsningen. I en sådan diskussion ger tal-mannen ordet enligt eget övervägande och när talmannen anser att saken diskuterats tillräckligt förklarar hon eller han diskussio-nen avslutad.

35 §
Frågestunder

Talmannen beslutar på rekommendation av talmanskonferensen när det ska hållas en frågestund. En frågestund kan hållas endast när lagtinget är samlat till plenum. Minst två dagar på förhand ska talmannen meddela att en frågestund ska hållas och vilka av landskapsregeringens medlemmar som kommer att vara närvarande. **En lagtingsledamot som önskar ställa en fråga vid frågestunden ska anmäla sig till lagtingets kansli senast dagen före frågestunden.**

Vid en frågestund hålls inte namnupprop och replikrätt kan inte medges. Talmannen har rätt att förklara frågestunden avslutad även om alla **anmälda** frågeställare inte har beretts tillfälle att yttra sig.

36 §
Debatter om aktuella frågor

Talmanskonferensen kan besluta att en debatt om en aktuell fråga ska hållas vid lagtingets plenum. Talmanskonferensen beslutar också vilken fråga som ska debatteras, när debatten ska hållas och vilka tidsbegränsningar för anföranden och repliker som ska gälla under debatten. Talmanskonferensen ska även besluta vilka ledamöter som får delta i sådana debatter **där** enbart en del av lagtingets ledamöter får delta.

37 §
Skriftliga frågor

Varje lagtingsledamot har rätt att ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen, lantrådet, vicelantrådet eller en minister i en angelägenhet inom landskapsregeringens **behörighet**.

Talmannen ska senast vid ett plenum föregående dag meddela att ett svar på en skriftlig fråga kommer att avges. Vid det

39 §
Frågestunder

(1 mom. lika som i gällande arbetsordning 35 § 1 mom.)

Talmannen beslutar på rekommendation av talmanskonferensen när det ska hållas en frågestund. En frågestund kan hållas endast när lagtinget är samlat till plenum. Minst två dagar på förhand ska talmannen meddela att en frågestund ska hållas och vilka av landskapsregeringens medlemmar som kommer att vara närvarande. *Talmanskonferensen kan besluta att de lagtingsledamöter som önskar ställa en fråga vid frågestunden ska anmäla sig till lagtingets kansli senast dagen före frågestunden.*

(3 - 4 mom lika som i gällande arbetsordning 35 § mom. 3 - 4)

Vid en frågestund hålls inte namnupprop och replikrätt kan inte medges. Talmannen har rätt att förklara frågestunden avslutad även om alla (*uteslutning*) frågeställare inte har beretts tillfälle att yttra sig.

(5 mom lika som i gällande arbetsordning 35 § 5 mom.)

40 §
Debatter om aktuella frågor

Talmanskonferensen kan besluta att en debatt om en aktuell fråga ska hållas vid lagtingets plenum. Talmanskonferensen beslutar också vilken fråga som ska debatteras, när debatten ska hållas och vilka tidsbegränsningar för anföranden och repliker som ska gälla under debatten. Talmanskonferensen ska även besluta vilka ledamöter som får delta i sådana debatter *om* enbart en del av lagtingets ledamöter får delta.

(2 - 3 mom. lika som i gällande arbetsordning 36 § 2 - 3 mom.)

41 §
Skriftliga frågor

Varje lagtingsledamot har rätt att ställa en skriftlig fråga till landskapsregeringen, lantrådet, vicelantrådet eller en minister i en angelägenhet inom landskapsregeringens *ansvarsområde*.

(2 mom. lika som i gällande arbetsordning 37 § 2 mom.)

(*Uteslutning*) Vid det plenum då frågan besvaras ska den först läsas upp av den le-

plenum då frågan besvaras ska den först läsas upp av den ledamot som ställt den. Frågeställaren får därefter omedelbart hålla högst två anföranden som anknyter till frågan. Efter varje anförande har den som svarat rätt att uttala sig. Frågeställarens yttranden samt tilläggsyttranden av den som svarar får inte överstiga tre minuter.

38 § Spörsmål

Inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot spörsmålet ska ett skriftligt svar avges eller ett meddelande ges om att svar inte kommer att avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges ska delas ut på ledamöternas bord. **När** svaret eller meddelandet föredras första gången ska det **bordläggas till** ett plenum som hålls tidigast följande dag. Vid detta plenum ska spörsmålets kläm först läsas upp av första undertecknaren varefter lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, vicelantrådet eller en minister, avger svaret. Därefter bereds ledamöterna tillfälle att diskutera ärendet i dess helhet. Under diskussionen bordläggs ärendet första gången om minst två ledamöter begär det och därefter en gång om lagtinget så beslutar.

7 kap. EU-ärenden

41 §

Ärenden som gäller Europeiska unionen

Landskapsregeringen kan även informera nämnden eller utskotten i ärenden som gäller Europeiska unionen. Över sådana informationsärenden förs protokoll.

damot som ställt den. Frågeställaren får därefter omedelbart hålla högst två anföranden som anknyter till frågan. Efter varje anförande har den som svarat rätt att uttala sig. Frågeställarens yttranden samt tilläggsyttranden av den som svarar får inte överstiga tre minuter.

(4 mom. lika som i gällande arbetsordning 37 § 4 mom.)

42 § Spörsmål

(1 mom. lika som i gällande arbetsordning 38 § 1 mom.)

Inom tio dagar efter det att landskapsregeringen tagit emot spörsmålet ska ett skriftligt svar avges eller ett meddelande ges om att svar inte kommer att avges. Svaret på spörsmålet eller meddelandet om att svar inte avges ska delas ut på ledamöternas bord. *Efter det att svaret eller meddelandet föredragits för kännedom ska det upptas till behandling vid* ett plenum som hålls tidigast följande dag. Vid detta plenum ska spörsmålets kläm först läsas upp av första undertecknaren varefter lantrådet eller på uppdrag av lantrådet, vicelantrådet eller en minister, avger svaret. Därefter bereds ledamöterna tillfälle att diskutera ärendet i dess helhet. Under diskussionen bordläggs ärendet första gången om minst två ledamöter begär det och därefter en gång om lagtinget så beslutar.

(3 – 4 mom. lika som i gällande arbetsordning 38 § 3 – 4 mom.)

43-44 §§

(Lika som i gällande arbetsordning 39 - 40 §§)

8 kap. EU-ärenden

45 §

Ärenden som gäller Europeiska unionen
(1 – 3 mom. lika som i gällande arbetsordning 41 § 1 – 3 mom.)

Över informationsärenden där landskapsregeringen informerar nämnden eller utskotten i ärenden som gäller Europeiska unionen, förs protokoll.

(5 mom. lika som i gällande arbetsordning 41 § 5 mom.)

42 §

Landskapsregeringens EU-redogörelser

43 §

Subsidiaritetskontrollen

Dokument från Europeiska unionens institutioner som sänds till Finlands riksdag enligt fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och som innehåller ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning, sänds elektroniskt till lagtingets ledamöter omedelbart då de har inkommit till lagtinget.

Lagtingets ledamöter samt utskott kan begära att självstyrelsepolitiska nämnden ska ta upp ett ovan nämnt utkast till behandling varvid nämnden först beslutar om ärendet ska tas upp till behandling. Om ärendet tas upp till behandling ska en prövning göras av hur utkastet förhåller sig till subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5 i EU-fördraget.

Ett förslag om att ett ärende ska tas upp till behandling ska väckas senast inom tre veckor från den dag då utkastet har sänds elektronisk **till lagtingets ledamöter**, om inte självstyrelsepolitiska nämnden av särskilda skäl bestämmer något annat.

I sitt betänkande lägger nämnden fram sitt förslag till lagtingets ståndpunkt om huruvida utkastet överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Om nämnden anser att utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska betänkandet också innehålla ett förslag till ett motiverat yttrande, som ska delges Finlands riksdag i enlighet med självstyrelselagens 59a §.

8 kap.**Beredning av ärenden**

46 §

Landskapsregeringens EU-redogörelser
(1 mom. lika som i gällande arbetsordning 42 § 1 mom.)
Redogörelsen kan ingå i ett meddelande över landskapsregeringens externpolitik.

47 §

Subsidiaritetskontrollen

(1 mom. i gällande arbetsordning 43 § utesluts)

Lagtingets ledamöter samt utskott kan begära att självstyrelsepolitiska nämnden *till behandling ska ta upp ett utkast till en rättsakt som sänts till lagtinget från Europeiska unionens institutioner via Finlands riksdag. Nämnden ska då först besluta om ärendet ska tas upp till behandling. Om ärendet tas upp till behandling ska en prövning göras av hur utkastet förhåller sig till subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5 i EU-fördraget.*

Ett förslag om att ett ärende ska tas upp till behandling ska väckas senast inom tre veckor från den dag då utkastet har sänds elektronisk *till lagtinget*, om inte självstyrelsepolitiska nämnden av särskilda skäl bestämmer något annat.

Självstyrelsepolitiska nämnden fattar å lagtingets vägnar beslut om lagtingets ståndpunkt om huruvida ett utkast till en rättsakt som ska godkännas i riksdagen i lagstiftningsordning överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Om nämnden anser att utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska betänkandet också innehålla ett förslag till ett motiverat yttrande som ska delges Finlands riksdag i enlighet med självstyrelselagens 59a §. Nämnden ska i sitt betänkande över landskapsregeringens EU-redogörelse avge en redogörelse över sin handläggning av subsidiaritetsärenden.

9 kap.**Beredning av ärenden**

44 §

Remittering av ärenden till utskotten

Landskapsregeringens lagförslag och budgetförslag samt berättelser till lagtinget samt ledamöternas motioner ska remitteras till ett utskott för beredning innan de tas upp till beslut i plenum. Lagtinget kan besluta att också andra ärenden ska remitteras till ett utskott för beredning. Lagtinget kan också besluta att begära ett nytt betänkande av ett utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden.

Om landskapsregeringen har överlämnat ett lagförslag som kompletterar ett tidigare överlämnat lagförslag, remitteras förslaget till det utskott som bereder det ursprungliga förslaget. Utskottet ska behandla det ursprungliga förslaget och det kompletterande förslaget i ett sammanhang.

45 §

Behandlingsordningen

Om det inte finns särskilda skäl för en annan behandlingsordning ska ett utskott ta upp de ärenden som remitterats till utskottet i följande ordning:

- 1) framställningar från republikens president,
- 2) landskapsregeringens skrivelser med förslag till samråd i ärenden som gäller Europeiska unionen,
- 3) utlåtanden till andra utskott över framställningar från republikens president och över lagförslag och budgetförslag från landskapsregeringen,
- 4) landskapsregeringens lagförslag med eventuella anslutningsmotioner samt landskapsregeringens budgetförslag,
- 5) berättelser, årsredovisningar samt utlåtanden till andra utskott över berättelser och meddelanden,
- 6) meddelanden,
- 7) lagmotioner,
- 8) utlåtanden till andra utskott över motioner samt
- 9) åtgärdsmotioner.

48 §

Remittering av ärenden (uteslutning)

Landskapsregeringens lagförslag och budgetförslag samt berättelser till lagtinget samt ledamöternas motioner ska remitteras till ett utskott för beredning innan de tas upp till beslut i plenum. Lagtinget kan besluta att också andra ärenden ska remitteras till ett utskott för beredning. Lagtinget kan också besluta att begära ett nytt betänkande av ett utskott eller av självstyrelsepolitiska nämnden. *Ärenden som gäller lagtingets bifall till ikraftträdande av en internationell förpliktelse ska beredas antingen i ett utskott eller i självstyrelsepolitiska nämnden.*

Om landskapsregeringen har överlämnat ett lagförslag som kompletterar ett tidigare överlämnat lagförslag, remitteras förslaget till det utskott som bereder det ursprungliga förslaget. Utskottet ska behandla det ursprungliga förslaget och det kompletterande förslaget i ett sammanhang. *Detsamma gäller för behandlingen av anslutningsmotioner.*

(3 mom. lika som i gällande arbetsordning 44 § 3 mom.)

49 §

Behandlingsordningen

Om det inte finns särskilda skäl för en annan behandlingsordning ska ett utskott ta upp de ärenden som remitterats till utskottet i följande ordning:

- 1) framställningar från republikens president,
- 2) landskapsregeringens skrivelser med förslag till samråd i ärenden som gäller Europeiska unionen,
- 3) utlåtanden till andra utskott över framställningar från republikens president och över lagförslag och budgetförslag från landskapsregeringen,
- 4) landskapsregeringens lagförslag med eventuella anslutningsmotioner samt landskapsregeringens budgetförslag,
- 5) berättelser samt utlåtanden till andra utskott över berättelser och meddelanden,
- 6) meddelanden,
- 7) *landskapsregeringens informationsärenden*
- 8) lagmotioner,
- 9) utlåtanden till andra utskott över motioner samt
- 10) åtgärdsmotioner.

48 §

Rätten att närvara vid utskottssammanträden

Talmannen, vicetalmännen och ersättarna i respektive utskott får vara närvarande vid utskottens sammanträden. De får delta i diskussionen men inte lägga fram förslag eller delta i beslutsfattandet.

52 §

Utlåtande av ett annat utskott

Ett utskott kan på eget initiativ ge ett utlåtande till finans- och näringsutskottet om ett förslag till budget i frågor som hör till utskottets uppgiftsområde. Utlåtandet ska ges inom tio dagar från det ärendet remitterades till finans- och näringsutskottet.

54 §

Utskottens betänkanden och utlåtanden

Utskottens betänkanden och utlåtanden ska vara kortfattade. Utskottens förslag ska läggas fram i form av klämmar. Ett betänkande eller utlåtande kan vara gemensamt för flera ärenden.

(50-51 §§ lika som i gällande arbetsordning 46 – 47 §§)

52 §

Rätten att närvara vid sammanträden

Talmannen och vicetalmännen får vara närvarande vid samtliga organs sammanträden. Ersättarna i utskotten och i självstyrelsepolitiska nämnden får vara närvarande vid respektive organs sammanträden. De får delta i diskussionen men inte lägga fram förslag eller delta i beslutsfattandet.

(53-55 §§ lika som i gällande arbetsordning 49 – 51 §§)

56 §

Utlåtande av ett annat utskott

(1 mom. lika som i gällande arbetsordning 52 § 1 mom.)

I frågor som hör till ett utskotts uppgiftsområde kan utskottet på eget initiativ ge ett utlåtande till ett annat utskott som bereder ett förslag till en landskapslag eller ett budgetförslag. Utlåtandet ska ges inom tio dagar från det ärendet remitterades till det handläggande utskottet.

57 §

Behandlingen i utskotten

Utskotten ska i samband med behandlingen av ett ärende hålla sig inom ärendets gränser vilka definieras av det förslag som ligger till grund för behandlingen.

(2 – 5 mom. lika som i gällande arbetsordning 53 § 2 – 5 mom.)

58 §

Utskottens betänkanden och utlåtanden

Utskottens betänkanden och utlåtanden ska vara så kortfattade som möjligt. Utskottens förslag ska läggas fram i form av klämmar. Ett betänkande eller utlåtande kan vara gemensamt för lagförslag och motioner som rör samma sak.

(2 – 4 mom. lika som i gällande arbetsordning 54 § 2 – 4 mom.)

(59 § lika som i gällande arbetsordning 55 §)

56 §

Offentligheten i utskotten

Utskottens handlingar är offentliga i enlighet med landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet. Handlingarna i ett ärende blir offentliga när ärendet har slutbehandlats i utskottet.

60 §

Offentligheten i utskotten

Utskottens *betänkanden och utlåtanden* i ett ärende blir offentliga när ärendet har slutbehandlats i utskottet. *Utskottet kan även besluta att andra handlingar i ett ärende ska bli offentliga. Handlingar som inte är offentliga ska heller inte arkiveras.*

(2 – 3 mom. lika som i gällande arbetsordning 56 § 2 – 3 mom.)

9 kap.**Behandlingen av ärenden i plenum**

62 §

Anmälan till plenum

Om en ledamot är förhindrad att närvara vid plenum bör hon eller han skriftligen anhålla om ledighet och samtidigt ange orsaken till frånvaron.

10 kap.**Behandlingen av ärenden i plenum**

65 §

Anmälan (uteslutning)

(1 – 2 mom. lika som i gällande arbetsordning 62 § 1 – 2 mom.)

Den ledamot som är förhindrad att delta i lagtingsarbetet under pleniperioder bör skriftligen anhålla om ledighet och samtidigt ange orsaken till frånvaron.

(66-67 §§ lika som i gällande arbetsordning 63 – 64 §§)

65 §

Anföranden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller i den här arbetsordningen har varje ledamot rätt att tala fritt och att yttra sig i alla frågor som behandlas och om lagligheten av allt som sker i lagtinget. Ingen får dock tala förrän ordet tilldelats henne eller honom och ingen får uttala sig utom protokollet.

68 §

Anföranden

Om inte annat bestäms i lagtingsordningen eller i den här arbetsordningen har varje ledamot rätt att tala fritt och att yttra sig i alla frågor som behandlas och om lagligheten av allt som sker i lagtinget. Ingen får dock tala förrän ordet tilldelats henne eller honom och ingen får uttala sig utom protokollet. *Talmanskonferensen kan fatta beslut om rekommenderade taltider samt för enskilda debatter besluta om tidsbegränsningar av anföranden.*

(2 – 4 mom. lika som i gällande arbetsordning 65 § 2 – 4 mom.)

66 §

Gruppanföranden

Vid behandlingen av budgeten, meddelanden eller redogörelser från landskapsregeringen tillämpas ett förfarande med gruppanföranden, om inte talmanskonferensen beslutar något an-

69 §

Gruppanföranden

Vid behandlingen av ärenden i lagtinget tillåts gruppanföranden i enlighet med vad talmanskonferensen beslutar.

nat. Talmannen eller talmanskonferensen kan besluta att förfarandet med gruppanföranden tillämpas också vid behandlingen av något annat ärende.

(Gällande 66 § 2 mom. utesluts)

Gruppanförandena hålls enligt lagtingsgruppernas storlek från den största till den minsta enligt den ordning de hade i början av valperioden. Den inbördes ordningen mellan lika stora grupper avgörs så att den grupp vars röstetal i lagtingsvalet var störst har företräde. Om två grupper har samma röstetal avgörs företrädet genom lottning i talmanskonferensen. Talmanskonferensen kan ändra ordningen för gruppanförandena om en lagtingsgrupp med minst tre ledamöter har bildats under valperioden eller om det annars finns något vägande skäl att ändra ordningen.

(70-72 §§ lika som i gällande arbetsordning 67– 69 §§)

70 §

Bordläggningar

Under en enda, första och andra behandling samt under en remissdebatt ska ett ärende bordläggas till ett nära förestående plenum om två lagtings-ledamöter begär det. Därefter kan ärendet bordläggas en gång om lagtinget så beslutar. Om ett ändringsförslag har aviserats enligt 71 § ska ärendet bordläggas en gång om minst två ledamöter begär det.

Utskottens betänkanden föredras för bordläggning till ett nära förestående plenum när de första gången tas upp.

73 §

Bordläggningar

Under en enda, första och andra behandling samt under en remissdebatt ska ett ärende bordläggas till ett nära förestående plenum om två lagtingsledamöter begär det. Därefter kan ärendet bordläggas en gång om lagtinget så beslutar. Om ett ändringsförslag har aviserats enligt 74 § ska ärendet bordläggas en gång om minst två ledamöter begär det.

Utskottens betänkanden föredras för *känedom* när de första gången tas upp vid plenum *och de upptas därefter till behandling vid* ett nära förestående plenum.

(3 – 6 mom lika som i gällande arbetsordning 70 § 3 – 6 mom.)

(74-77 §§ lika som i gällande arbetsordning 71 – 74 §§)

75 §

Behandlingen av budgetförslagen

Med budgetförslag avses förslag till budget, till tilläggsbudget, till framställning om extra anslag samt till bemyndigande till en landskapsgaranti eller ett annat ekonomiskt åtagande. Ett budgetförslag tas upp till enda behandling i plenum utifrån finans- och näringsutskottets betänkande. I början av behandlingen förs en allmän diskussion.

Ett ändringsförslag som gäller finans- och näringsutskottets betänkande över ett budgetförslag ska, även när det ingår

78 §

Behandlingen av budgetförslagen

Med budgetförslag avses förslag till budget, till tilläggsbudget, *till kompletterande budgetförslag*, till framställning om extra anslag samt till bemyndigande till en landskapsgaranti eller ett annat ekonomiskt åtagande. Ett budgetförslag tas upp till enda behandling i plenum utifrån finans- och näringsutskottets betänkande. I början av behandlingen förs en allmän diskussion.

(2 mom. utesluts)

i en reservation till betänkandet, lämnas in till kansliet innan den allmänna diskussionen om finans- och näringsutskottets betänkande förklarats avslutad. Ändringsförslagen, som framläggs skriftligen var för sig och utan motiveringar, delas ut till lagtingsledamöterna före den detaljerade behandlingen av budgetförslaget.

Efter avslutad diskussion behandlas förslaget till budget i detalj. Huvudtitlar eller avdelningar eller kapitel i dem konstateras ha blivit godkända enligt betänkandet om förslag till ändring av dem inte har lämnats in till kansliet på det sätt som anges ovan.

Ett förslag om att ett nytt anslag som inte ingår i landskapsregeringens budgetförslag eller något annat beslut ska tas in i budgeten beaktas endast om förslaget har väckts genom en budgetmotion.

Efter avslutad diskussion behandlas förslaget till budget i detalj. (*Uteslutning*) *Avdelningar och kapitel* i dem konstateras ha blivit godkända enligt betänkandet om förslag till ändring av dem inte har *aviserats*.

Ett förslag om att ett nytt anslag som inte ingår i landskapsregeringens budgetförslag eller något annat beslut ska tas in i budgeten beaktas *i plenum* endast om förslaget har väckts genom en budgetmotion *eller finns i utskottets betänkande*.

(4 – 6 mom. lika som i gällande arbetsordning 75 § 4 – 6 mom.)

(79-81 §§ lika som i gällande arbetsordning 76 – 78 §§)

10 kap. Lagtingshandlingarna

79 §

Lagtingets svar och skrivelser

Lagtingets beslut skrivs under av talmannen och vicetalmännen när de har **godkänts av justeringsutskottet som inte vid justeringen får ändra beslutet i sak.**

Talmannens beslut undertecknas av talmannen och kontrasigneras av lagtingsdirektören. Övriga utgående expeditioner undertecknas av lagtingsdirektören.

80 §

Protokollen från plenum

Över besluten i plenum förs ett *beslutsprotokoll*. I det antecknas även uppgifter om behandlingen av ärendena. Om en lagtingsledamot inte har omfattat ett beslut i plenum har hon eller han rätt att anmäla en avvikande mening till protokollet. En ledamot som inte varit närvarande vid ett plenum har rätt att anmäla till protokollet att hon eller han inte deltagit i beslutet men

11 kap. Lagtingshandlingarna

(82 § 1 – 4 mom. lika som i gällande arbetsordning 79 § 1 – 4 mom.)

Lagtingets beslut skrivs under av talmannen och vicetalmännen när de har *justerats*. Talmannens beslut undertecknas av talmannen och kontrasigneras av lagtingsdirektören. Övriga utgående expeditioner undertecknas av lagtingsdirektören.

(5 mom. lika som i gällande arbetsordning 79 § 5 mom.)

83 §

Protokollen från plenum

Över besluten i plenum förs ett *beslutsprotokoll*. I det antecknas även uppgifter om behandlingen av ärendena. Om en lagtingsledamot inte har omfattat ett beslut i plenum har hon eller han rätt att anmäla en avvikande mening till protokollet. En ledamot som inte varit närvarande vid ett plenum har rätt att anmäla till protokollet att hon eller han inte deltagit i beslutet men får inte framställa någon an-

får inte framställa någon anmärkning mot beslutet. Protokollet upprättas av lagtingsdirektören **och justeras av talmannen samt av justeringsutskottet**. Protokollet blir offentligt när det har **justerats**.

märkning mot beslutet. Protokollet upprättas av lagtingsdirektören och *undertecknas av talmannen och lagtingsdirektören*. Protokollet blir offentligt när det har *undertecknats*.

(2 mom. lika som i gällande arbetsordning 80 § 2 mom.)

84 § (ny §)

J u s t e r i n g

Om det ankommer på lagtingets kansli att ansvara för justeringen av lagtingets beslut och det i enskilda fall råder oklarhet kan saken hänskjutas till talmanskonferensen för beslut.

11 kap. Lagtingets förvaltning

12 kap. Lagtingets förvaltning

(85-86 §§ lika som i gällande arbetsordning 81- 82 §§)

83 §

Lagtingets kansli

Vid lagtingets kansli finns tjänster som lagtingsdirektör, biträdande lagtingsdirektör, utskottssekreterare, en bibliotekarie, en kanslisekreterare **och vaktmästare**. Därtill kan det anställas tillfälliga tjänstemän och personal i arbetsavtalsförhållande.

87 §

Lagtingets kansli

(1 mom. lika som i gällande arbetsordning 83 § 1 mom.)

Vid lagtingets kansli finns tjänster som lagtingsdirektör, biträdande lagtingsdirektör, utskottssekreterare, en bibliotekarie och en kanslisekreterare (*uteslutning*). Därtill kan det anställas *yttre* tjänstemän och personal i arbetsavtalsförhållande.

(88-89 §§ lika som i gällande arbetsordning 84 – 85 §§)

12 kap. Val i lagtinget

13 kap. Val i lagtinget

(90-92 §§ lika som i gällande arbetsordning 86 – 88 §§)

89 §

En person utses

Den som har fått mer än hälften av de av-

93 §

En person utses

(1 mom. lika som i gällande arbetsordning 89 § 1 mom.)

Den som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna förklaras vald. Uppnås

givna rösterna förklaras vald. Uppnås inte en sådan röstövertikt förrättas ett nytt val mellan de två som vid den **andra** omröstningen har nått det högsta röstetalet. Vid denna omröstning förklaras den som har fått de flesta rösterna vald och om det uppkommer lika röstetal avgör **lotten**.

inte en sådan röstövertikt förrättas ett nytt val mellan de två som vid den *första* omröstningen har nått det högsta röstetalet. Vid denna omröstning förklaras den som har fått de flesta rösterna vald och om det uppkommer lika röstetal *avgörs genom lottning*.

(3 mom. lika som i gällande arbetsordning 89 § 3 mom.)

(94-106 §§ lika som i gällande arbetsordning 90 – 102 §§)

13 kap. Särskilda bestämmelser

107 §

Beräkandet av tidsfrister i lagtingsarbetet

Om en utsatt dag eller den sista dagen av en utsatt tid infaller på en helgdag, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommaraftonen eller på en lördag, anses nästa vardag vara den utsatta dagen eller den sista dagen av den utsatta tiden.

14 kap. Ikraftträdande

14 kap. Särskilda bestämmelser

(107 – 110 §§ lika som i gällande arbetsordning 103 -106 §§)

111 §

Beräkandet av tidsfrister i lagtingsarbetet

Med dagar avses i denna arbetsordning kalenderdagar om inte annat anges. Om en utsatt dag eller den sista dagen av en utsatt tid infaller på en helgdag, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, första maj, jul- eller midsommaraftonen eller på en lördag, anses nästa vardag vara den utsatta dagen eller den sista dagen av den utsatta tiden.

(2 mom. lika som i gällande arbetsordning 107 § 2 mom.)

(112 § lika som i gällande arbetsordning 108 §)

15 kap. Ikraftträdande

113 §

Ikraftträdande

Genom denna arbetsordning upphävs Ålands lagtings beslut den 26 september 2011 om antagande av arbetsordning för Ålands lagting jämte ändringar.

Detta beslut, tillkommet i den ordning som anges i lagtingsordningens 63 §, träder i kraft den 1 november 2015.

